

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A KAPCSOLATTARTÁSRA
VONATKOZÓ HATÁROZAT
VÉGREHAJTÁSA**

Dr. Gönczi Barbara

Témavezető: Prof. Dr. Pribula László

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2026. augusztus 24.

Tartalomjegyzék

A DOKTORI ÉRTEKEZÉS CÉLJA	3
A DOKTORI ÉRTEKEZÉS ELŐZMÉNYEI.....	7
KUTATÁSMÓDSZERTAN.....	12
HIPOTÉZISEK	19
AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE	26
DE LEGE FERENDA JAVASLATOK.....	31
ZÁRÓ GONDOLATOK.....	58

A DOKTORI ÉRTEKEZÉS CÉLJA

„Van döntési lehetőségünk: dönthetünk úgy, hogy arra figyelünk oda, amit elveszítettünk, vagy pedig arra, amink még megvan.”

(Edith Eva Eger: A döntés)

Az emberi kapcsolatoknak a törékenysége talán sehol nem válik olyan élesen láthatóvá, mint amikor egy kapcsolat megszakadása után már nem magától értetődő a másik személy jelenléte. A kapcsolattartás nem csupán jogi kategória, nem pusztán határidők, végrehajtható határozatok és eljárási cselekmények összessége, hanem mindenekelőtt emberi sorsok – egy anya, egy apa, nagyszülők és gyermekek, illetve hozzátartozók – metszéspontja is.

Doktori értekezésem abból a felismerésből indul ki, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás túlmutat a technikai jogalkalmazás körén. Nem kizárólag arról szól, miként kényszeríthető ki egy bírósági határozat, hanem arról is, hogyan képes a jog reagálni az emberi kapcsolatok sérülékenysége, az idő múlásának visszafordíthatatlanságára, valamint arra a

feszültségre, amely a jogi racionalitás és az érzelmi realitás között feszül.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás középpontjában rendszerint egy gyermek áll, akinek az élete – akár már a kezdetektől is – kettéosztott: két háztartás, két életvitel, sokszor két vagy több egymással nehezen kommunikáló felnőtt világa között. A jog feladata ebben a helyzetben az, hogy megpróbálja megőrizni azt, ami még megőrizhető.

Ennek a dolgozatnak a megszületését az a meggyőződés vezérelte, hogy a nemperes eljárás sajátos jellege egyszerre jelent lehetőséget és kockázatot. Lehetőséget arra, hogy gyorsabb, rugalmasabb és a konkrét élethelyzetre érzékenyebb jogi megoldások születhessenek; ugyanakkor kockázatot is, hiszen a végrehajtás eszköztárának merevsége könnyen szembekerülhet azzal az érzelmi realitással, amelyben az érintettek élnek. A jog itt óhatatlanul belép az emberi konfliktusok terébe, és minden döntésével formálja – akár akaratlanul is – a jövőbeni kapcsolatok minőségét.

A doktori értekezés célja nem az, hogy választ adjon minden kérdésre, hanem hogy feltárja azokat a jogi és eljárási dilemmákat, amelyek ezen a területen

megjelennek. A kapcsolattartás végrehajtása ugyanis nem egyszerűen arról szól, hogy egy határozat teljesül-e, hanem arról is, hogy milyen áron. Vajon a jogi kényszer közelebb visz a kapcsolattartás valódi céljához, vagy éppen ellenkezőleg: tovább mélyíti a konfliktust? Vajon a végrehajtás során megőrizhető az a minimális bizalom, amely nélkül a kapcsolattartás pusztá formalitássá válik? Ezek a kérdések nem csupán jogdogmatikai természetűek, hanem mélyen emberiek is.

Edith Eva Eger író nő gondolata azért meghatározó számomra a kutatómunkám elején, mert emlékeztet arra, hogy a jogalkalmazás során is döntések sorozata történik. Döntés arról, hogy a hiányra vagy a lehetőségre irányítjuk a figyelmet. Döntés arról, hogy a múlt sérelmei vagy a jövő esélyei mentén értelmezzük-e a jogi eszközöket. A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás minden egyes mozzanata ilyen döntéseket hordoz magában: a bíróság, a hatóságok, a szülők és végsősoron maga a jogrendszer részéről is. Mérlegelés alá kell venni azt a kardinális kérdést, hogy a szülők közötti elveszett kapcsolat, vagy a még meglévő szülő-gyermek közötti kapcsolat hangsúlyosabb-e. A fenti idézet útmutatást ad arra, hogy ez utóbbi a meghatározó.

Ez az értekezés annak a hitnek a jegyében készült, hogy a jog, több, mint merev szabályrendszer. Teret ad az emberi méltóság megőrzésének, a gyermeki érdek valódi érvényesülésének, és annak az alapvető gondolatnak, hogy a kapcsolatok annak ellenére is értéket képviselnek, ha már sérültek.

Az előszó nem kívánja megelőlegezni a dolgozat szakmai következtetéseit. Mindössze keretet ad ahhoz a gondolatmenethez, amely végigkíséri az értekezést. A jog – tökéletlenségei ellenére – ebben a dolgozatban esélyt kap arra, hogy a végső lezárás helyett összekapcsoljon, mellyel hozzájárul a válságban lévő családi kapcsolatok minőségének rendezettebbé és kiszámíthatóbbá válásához.

A DOKTORI ÉRTEKEZÉS ELŐZMÉNYEI

A hagyományos családmódel átalakulása, a család fogalmának újradefiniálása, valamint az alkotmányos alapjogok és személyiségi jogok felértékelődése jelentős mértékben átalakítja a családi jog struktúráját, s komoly kihívás elé állítja a jogalkotó és a jogalkalmazó apparátust egyaránt.¹ A szülő és a gyermeke közötti kapcsolattartás megvalósulása és biztosítása a jelenlegi családjog egyik legösszetettebb területe, amelyenél a joganyag mögött a két személy közötti legfontosabb emberi kapcsolat húzódik.

A kapcsolattartás joga és kötelezettsége egy olyan magánjogi jogviszony, amely gyermekjogi, emberi jogi és alkotmányos kérdéseket is felvet, illetve szorosan összefügg a gyermek személyiségfejlődésével, érzelmi biztonságával, valamint identitásának alakulásával. A kapcsolattartás ezért – túl a szülők közötti jogvitán és vitán – a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését szolgálja, amely elv mind a nemzetközi egyezményekben, mind a

¹ SZENDRŐI Anna – VARGA Nelli, *A családjog helye a jogrendszerben - elméleti alapok és európai összefüggések*, Debreceni Jogi Műhely, 2025/3-4., 185.

magyar Alaptörvényben és a belső jogrendszerben kiemelt jelentőséggel bír.

E jog jelentősége különösen azokban az élethelyzetekben válik hangsúlyossá, amikor a családi együttélés megszűnik, és a szülők már nem egy háztartásban nevelik gyermeküket. A családi kapcsolatok átrendeződése, a házasságbontások számának alakulása, valamint a házasságkötések csökkenése következtében Magyarországon is megnőtt azon családok aránya, ahol – legalább ideiglenesen – csak az egyik szülő gyakorolja a szülői felügyeleti jogokat. Ebben a helyzetben felértékelődik a kapcsolattartás joga és annak végrehajtási mechanizmusainak szerepe.²

Az Országgyűlés 2019. december 17-én fogadta el azt a törvényt,³ amely hatásköri változást hozott a gyermekkel való kapcsolattartásra vonatkozó határozatok végrehajtását érintően. Ennek eredményeképp 2020. március 1. napja óta a gyámhatóság helyett a bíróság előtt lehet kezdeményezni a kapcsolattartás végrehajtását

² FILÓ Erika – KATONÁNÉ PEHR Erika, *Gyermekek jogai, szülői felelősség és gyermekvédelem, HGV-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.*, Budapest, 2015., 135.

³ 2019. évi CXXVII. törvény az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról

nemperes eljárás keretében. Az új szabályok a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvényben (továbbiakban: Bpnt.) találhatóak meg, amely 2022. augusztus 1. napjától kiegészült a nemzetközi joggal való összhang érdekében a kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozat végrehajtásával összefüggő szabályokkal⁴ is.

A téma nem elhanyagolható a társadalomban igen gyakori előfordulása, illetve az érintettek körében havonta akár több alkalommal visszatérő jellege miatt.⁵ Fontos nyomon követni a bírói gyakorlatot és a normák alakulását, hiszen alapvető társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy egy jól szabályozott, gördülékeny eljárás legyen a kapcsolattartás végrehajtása.

⁴ A szülői felelősséget érintő nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló 2021. évi LXII. törvény

⁵ SZEIBERT Orsolya, *Kapcsolattartás a gyermek és a különélő szülő között, különös tekintettel az alkotmánybírósági és ombudsmani gyakorlatra*, In.: KESERŰ Barna Arnold – KÓHIDI Ákos (szerk.), *Tanulmányok a 65 éves Lenkovics Barnabás tiszteletére*, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., valamint a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, 2015., 485.

Éppen ezért a disszertáció célja, hogy választ keressen olyan kérdésekre többek között, hogy miért volt szükség hatásköri változásra, és hogy az új szabályok alkalmasak-e arra, hogy kiküszöböljék a régi hibákat, amelyek sarkallhatták a törvénymódosítást.

Kérdésként merül fel, hogy a bírói gyakorlat alapján a jogalkotói céloknak eleget tesz-e a módosítás, illetve prognosztizálható-e új probléma. További kérdés, hogy a járásbírói hatáskör külön nevesítése jelentheti-e azt, hogy a jogalkotó nem a személyi állapotot érintő perek sajátosságait szándékozza alkalmazni. Van-e különbség a felróhatóság és az önhiba között és beszélhetünk-e külön családjogi felróhatóságról? Hogyan lenne érdemes a lejárt követeléseket értelmezni, illetve lehet-e rövidebb az eljárás megindítására nyitva álló határidő, mint 30 nap? Az igazolt költségre vonatkozó kérelem kötelező tartalmi elem? Mi a sorsa a személyes meghallgatásoknak, szükségesek-e vagy teljesen mellőzhetők? Hogyan alkalmazhatóak az intézkedések és mennyiben szolgálja a magas összegű pénzbírság kiszabása vagy a rendőrségi közreműködés igénybevétele az önkéntes teljesítést? Alkalmazható mediáció az eljárásban? A járványhelyzetre való hivatkozás mennyiben volt alapos? A

kapcsolattartásra vonatkozó határozatoknak milyen tartalma van, elégségesek, időtállóak, kellően rugalmasak? Az eljárás második szakaszába milyen típusú ügyek léptek, mennyire gyakori az önkéntes teljesítés elmaradása? Hogyan viszonyulnak a kapcsolattartásra vonatkozó határozat és a külföldi határozatra vonatkozó végrehajtási szabályok egymáshoz? Létezik-e a végrehajtási eljáráson túlmutató jogi mechanizmus, amely a tartósan eredménytelen végrehajtás esetén képes biztosítani a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat fennmaradását? Hol húzódik a végrehajtási eljárás határa, és milyen további jogi eszközök állnak rendelkezésre, ha a nemperes eljárás nem hoz érdemi áttörést?

KUTATÁSMÓDSZERTAN

A disszertáció a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárás jogi természetének, dogmatikai sajátosságainak és gyakorlati működésének komplex vizsgálatára vállalkozik, különös tekintettel a hatásköri változást követő bírói gyakorlat alakulására. A kutatás célja feltárni, hogy a jelenlegi szabályozási és jogalkalmazási környezet mennyiben képes biztosítani a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését a kapcsolattartás végrehajtása során. A fenti kérdések megválaszolása több módszer együttes alkalmazását igényli, amelyek az alábbiakban ismertetésre kerülnek.

A disszertáció tárgyát képező, kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás vizsgálata több jogterület határmezsgyéjén helyezkedik el, hiszen egyszerre érinti a családjog anyagi jogi szabályait, valamint az eljárásjog, a nemzetközi jog, az uniós jog, a gyermekvédelem és az alkotmányjog területét.

A kutatás célja egyrészt a hatályos magyar jogi szabályozás részletes feltárása és értelmezése, másrészt a jogalkalmazói gyakorlat elemzése, különös tekintettel arra, hogy a 2020. március 1. napjától bekövetkezett

hatásköri változás és az eljárás bíróságok elé telepítése milyen gyakorlati következményekkel járt.

E sokrétű vizsgálati kör szükségessé teszi többféle kutatási módszer párhuzamos alkalmazását, amelyek egymást kiegészítve biztosítják a téma minél teljesebb körű feldolgozását. A disszertáció alapvetően jogdogmatikai és empirikus elemeket egyaránt tartalmazó módszertant alkalmaz, kvalitatív túlsúllyal, de kvantitatív elemek bevonásával is. A normatív elemzés mellett ezért hangsúlyos szerepet kap a bírói gyakorlat esettanulmány-szerű feldolgozása és rendszerezése is.

A magyar családjogban a kapcsolattartás és annak végrehajtásának a jogintézménye, – egyes szerzők szerint – a jogirodalomban mostoha területnek tekinthető, hiszen kevés ezzel a témával foglalkozó szakmai anyag lelhető fel.⁶ A dolgozat mindazonáltal kísérletet tesz a kapcsolódó, a tárgyban legjelentősebb szakirodalom felkutatására és kritikai feldolgozására, különös figyelemmel a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését érintő elméleti és gyakorlati kérdésekre.

⁶ SZIGETI István, *A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás*, Jogi Fórum, 2023., elérhető: [szigeti-istvan_kapcsolattartas-vegrehajitasi-iranti-polgari-nemperes-eljaras_cimlappal.pdf](#), (letöltés dátuma: 2026.02.15.), 3.

A kutatás elsődleges módszere a klasszikus jogdogmatikai (normatív) elemzés, amely a kapcsolattartás jogintézményének, valamint a végrehajtására vonatkozó nemperes eljárás részletes feltárására és rendszerezésére irányul. Ennek keretében elemzésre kerülnek különösen:

- a Polgári Törvénykönyv Családjogi Könyvének releváns rendelkezései,
- a Bpnt. kapcsolattartás végrehajtására irányadó rendelkezései,
- az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései, valamint
- a nemzetközi és európai uniós jogi háttér.

A jogdogmatikai módszer célja annak feltárása, hogy:

- milyen fogalmi keretek között értelmezhető a kapcsolattartás joga és kötelezettsége,
- hogyan jelenik meg a „gyermek legfőbb érdekének” elve az egyes normák szintjén,
- milyen sajátosságai vannak a nemperes eljárásnak a peres eljáráshoz képest,
- hogyan értelmezhető önállóan (ha egyáltalán önállóan értelmezhető) az eljárásban a felróhatóság, az önhiba, illetve a családjogi sajátosságok.

A normák elemzése során nem pusztán leíró, hanem kritikai megközelítés is érvényesül: a kutatás célja annak vizsgálata is, hogy a szabályozás mennyiben koherens ellentmondásmentes, mennyiben szolgálja a deklarált jogalkotói célokat, illetve hol mutatkoznak jogalkalmazási, értelmezési nehézségek.

A kutatás módszertanának másik fontos pillérét a történeti elemzés képezi. Ennek keretében áttekintésre kerül a kapcsolattartás végrehajtásának szabályozása a korábbi időszakokban, különös tekintettel a gyámhatósági hatáskör idején érvényesülő eljárásrendre. Ez lehetővé teszi:

- a jogalkotói változás indokainak jobb megértését,
- a régi és az új szabályozás közötti érdemi különbségek feltárását, valamint
- azoknak a problémáknak az azonosítását, amelyek a törvénymódosításhoz vezettek.

A történeti megközelítés egyben alapot szolgáltat az összehasonlító jogi elemzéshez is, amely során összevetésre kerül:

- a gyámhatósági és a bírósági eljárás hatékonysága,
- az eljárás időtartama,

- az alkalmazott intézkedések jellege és súlya, továbbá
- az érvényesíthetőség gyakorlati eredményessége.

A disszertáció egyik alappillére a bírósági gyakorlat elemzése, amelynek során feltárássra kerül a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárások tényleges működése.

A kutatás keretében – anonimizált formában – elemzésre kerülnek:

- elsőfokú járásbírói határozatok,
- másodfokú törvényszéki határozatok,
- alkotmánybírói és kúriai határozatok.

Az esetelemzés célja többek között annak vizsgálata, hogy:

- milyen gyakorisággal kerül sor a végrehajtás kezdeményezésére,
- milyen indokokkal kéri leggyakrabban az eljárás megindítását,
- milyen jogkövetkezmények kerülnek alkalmazásra (pénzbírság, rendőrségi közreműködés stb.),
- milyen mértékben vezet az eljárás tényleges, önkéntes teljesítéshez,

- milyen szerepet kap a személyes meghallgatás az eljárás során,
- miként értelmezik a bíróságok az olyan fogalmakat, mint „felróhatóság”, „önhiba”, „igazolt költség”, „lejárt követelés”, illetve
- mennyiben jelenik meg az eljárásban a gyermek legfőbb érdeke.

A joggyakorlat elemzés módszere lehetővé teszi annak vizsgálatát, hogy a jogalkotói célok milyen mértékben realizálódnak a gyakorlatban, és hogy az eljárás valóban alkalmas-e a gyermek kapcsolattartáshoz fűződő jogának érvényesítésére.

A kutatás empirikus alapját bírósági aktakutatás képezi, amelynek keretében a Debreceni Járásbíróságon 2020-ban, valamint 2025-ben keletkezett kapcsolattartási ügyek kerültek áttekintésre. Az időbeli összevetés célja az volt, hogy feltárja a végrehajtási gyakorlat kezdeti tapasztalatait, valamint az eltelt öt év alatt megfigyelhető változásokat, fejlődési irányokat és esetleges stagnálást a bírói döntéshozatalban és jogalkalmazásban.

A dolgozatban hivatkozott bírósági ügyek ügyszámai a szövegben nem kerülnek egyenként feltüntetésre; azok teljes körű felsorolása a forrásjegyzékben található. Ennek

indoka egyrészt a kiskorúakat érintő, személyes adatokat és érzékeny élethelyzeteket tartalmazó ügyek fokozott adatvédelmi sajátossága, másrészt az, hogy az elemzés nem egyedi ügyek rekonstruálására, hanem a jogalkalmazási gyakorlat mintázatainak feltárására irányul. Az ügyszámok mellőzése így nem érinti a forrásellenőrizhetőséget, ugyanakkor biztosítja a szöveg szakmai koherenciáját és olvashatóságát.

HIPOTÉZISEK

A disszertáció vizsgálati irányát négy egymással összefüggő hipotézis határozza meg, amelyek a hatásköri változás intézményi következményeit, a bírói gyakorlat karakterét, valamint a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését állítják a középpontba. E hipotézisek a jogszabályi környezet, a bírói gyakorlat és az empirikus tapasztalatok alapján megfogalmazott, vizsgálható állítások, amelyek a dolgozat egészén végigvonuló elemzés strukturáló keretét adják.

Az első hipotézis szerint a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti ügyek bíróságokhoz telepítése beváltotta a hozzá fűzött jogalkotói reményeket. A hatásköri változás – amellet, hogy szervezeti átrendeződést jelent – minőségi elmozdulást is eredményez az eljárás garanciális szintjében, a döntések szakmai megalapozottságában és az eljárási keretek kiszámíthatóságában. A bírósági fórum biztosítja a strukturáltabb eljárásvezetést, a jogértelmezés egységesebb érvényesülését és az eljárásjogi eszközrendszer tudatosabb alkalmazását, amely a

kapcsolattartási konfliktusok kezelésében is érzékelhető változást hozott.

A *második hipotézis* abból indul ki, hogy a bíróságok a kapcsolattartási végrehajtási eljárások során merítenek a polgári peres eljárás, különösen a személyi állapotot érintő és családjogi perek során szerzett tapasztalataikból. A kapcsolattartási végrehajtás nem izolált végrehajtási kérdésként jelenik meg, hanem a családi jogviszonyok tágabb kontextusába ágyazódik. A személyi állapotot érintő ügyekben kialakult bírói szemlélet, a konfliktusos családi helyzetek kezelésében szerzett tapasztalat és a bizonyítás sajátosságainak ismerete hozzájárul ahhoz, hogy a végrehajtási eljárás során a bíróságok komplex módon értékeljék a felek magatartását és a kapcsolattartás tényleges megvalósulását.

A *harmadik hipotézis* szerint a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban a gyermek legfőbb érdeke a döntéshozatal érdemi szempontjává válik. A bíróságok mérlegelési joguk gyakorlása során figyelemmel vannak az időtényező jelentőségére, az eljárás elhúzódásának gyermekre gyakorolt hatására, valamint arra, hogy a meghozott döntés miként szolgálja a kapcsolattartás hosszú távú fenntarthatóságát. A hipotézis azt feltételezi,

hogy az eljárásjogi formalizmus nem válik öncélúvá, hanem a gyermek érdekének védelmével összhangban érvényesül.

A negyedik hipotézis azt állítja, hogy a kapcsolattartási végrehajtási ügyekben a bíróságok jogértelmezése meghaladja a szűken vett, betű szerinti értelmezést, és célorientált megközelítést alkalmaz. A döntésekben kimutatható a jogintézmény rendeltetésének, a jogalkotói szándéknak és a szabályozás rendszertani összefüggéseinek figyelembevétele, különös tekintettel a kapcsolattartás fenntarthatóságára és a gyermek érdekének hatékony érvényesítésére. A hipotézis abból indul ki, hogy e speciális eljárástípus természete indokolja a teleologikus és alkotmányos szempontokat előtérbe helyező értelmezést.

A fenti hipotézisek értelmezési keretének kijelölése érdekében néhány eljárásjogi alapelv értelmezése, erőteljesebb megjelenése is prognosztizálható, különös tekintettel arra, hogy azok miként – vélhetően erőteljesebben – érvényesülhetnek a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban. E sajátos eljárástípus ugyanis előzetesen is olyan jegyeket mutat, amelyek eltérést valószínűsítene a klasszikus nemperes

eljárási logikától, és amelyek a jelen dolgozat hipotéziseinek vizsgálata során kiemelt jelentőséggel bírhatnak.

A rendelkezési elv vonatkozásában feltételezhető, hogy annak klasszikus, a felek autonómiájára épülő felfogása e körben nem érvényesül teljeskörűen. Bár az eljárás megindítása a kérelmező akaratához kötődik, várhatóan az eljárás további menete és a döntéshozatal szempontjai már túlmutatnak a felek rendelkezési jogán. Ennek háttérében feltehetően az áll, hogy a kapcsolattartás nem csak a kapcsolattartásra jogosult és kötelezett szülő, valamint a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő közötti jogviszony része, hanem a gyermek fejlődését közvetlenül érintő terület, amely fokozott védelmet igényel. Ennek alapján az is valószínűsíthető, hogy a gyermek legfőbb érdeke olyan kiemelt szempontként jelenik meg, amely a bíróság részéről aktívabb, adott esetben a felek autonómiáját korlátozó beavatkozást is indokolhat.

A tárgyalási elv érvényesülésével összefüggésben feltételezhető, hogy a bíróságtól a nemperes eljárás keretei között a klasszikus nemperes modellhez képest fokozottabb aktivitás várható el. Előzetesen arra lehet számítani, hogy a bíróság nem csupán a felek előadására

támaszkodik, hanem aktív szerepet vállal a tényállás tisztázásában és a felek közötti kommunikáció elősegítésében is. E körben feltehető, hogy a bíró szerepe részben mediátori jelleggel egészül ki, és a döntéshozatal mellett a konfliktus gyakorlati kezelése is megjelenik az eljárásban. Ez különösen azokban az esetekben válhat hangsúlyossá, ahol a felek közötti együttműködés hiánya a gyermek érdekét közvetlenül vagy közvetetten érintheti.

A perkoncentráció elvével kapcsolatban előzetesen az feltételezhető, hogy annak érvényesülése nem merül ki az eljárás gyorsításának követelményében, hanem szoros összefüggésben áll a döntések megalapozottságával is. Valószínűsíthető, hogy a kapcsolattartási ügyekben az időtényező kiemelt szerepe mellett a bíróság számára az igazság feltárása is hangsúlyos marad, különösen azokban az esetekben, ahol felmerül a felek rosszhiszemű magatartásának lehetősége. Ennek alapján feltételezhető, hogy a bíróságnak egyensúlyt kell teremtenie az eljárás koncentrált lefolytatása és a tényállás teljes körű feltárása között.

A fentiek alapján előzetesen az a következtetés fogalmazható meg, hogy a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás az eljárásjogi alapelvek sajátos,

módosult érvényesülését mutatja. Feltételezhető, hogy a gyermek érdekének központi szerepe, a bíróság fokozott aktivitása, valamint a jogérvényesítés és a konfliktuskezelés egyidejű jelenléte együttesen sajátos működési modellt eredményez.

A megfogalmazott hipotézisek nem kizárólag a vizsgálat irányát jelölik ki, hanem egyben azt is előrevetítik, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás értékelése nem korlátozódhat normatív szempontokra. A hipotézisek mögött meghúzódó alapfeltevés az, hogy e sajátos eljárástípus működése csak akkor érthető meg teljes mélységében, ha a jogszabályi környezet elemzése mellett a bírói gyakorlat tényleges működésének vizsgálata is megtörténik.

Ennek megfelelően a további fejezetek célja egyrészt az egyes jogintézmények bemutatása, másrészt annak feltárása is, hogy azok miként működnek a gyakorlatban, és mennyiben képesek betölteni azt a szerepet, amelyet a jogalkotó számukra kijelölt.

A kettős – dogmatikai és empirikus – megközelítés indokolja az értekezés szerkezeti tagolását is, amely törekszik a komplex bemutatásra, amellet, hogy tudatos

logikai ívet követ. A dolgozat felépítése ennek megfelelően fokozatosan halad az általános, elméleti és normatív alapoktól a konkrét jogintézmény részletes elemzésén át a bírói gyakorlat értékeléséig, majd a tágabb összefüggések és jövőbeli lehetőségek vizsgálatáig. Az egyes fejezetek egymásra épülnek, és minden egyes rész előkészíti a következő fejezetben tárgyalt problémakört.

AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE

Az értekezés első nagy egysége a kapcsolattartás végrehajtását megalapozó jogi háttér bemutatása. E fejezet célja annak feltárása, hogy a kapcsolattartás joga milyen többszintű normatív rendszerben helyezkedik el. A nemzetközi, európai uniós és a hazai jogi normák egymásra épülő bemutatása leíró jellege mellett azt a célt szolgálja, hogy világossá tegye: a kapcsolattartás nem kizárólag családjogi kérdés, hanem alapjogi és nemzetközi jogi relevanciával is bíró jogintézmény. A fejezet szerkezete – a nemzetközi jogtól a hazai szabályozás felé haladva – a jogforrási hierarchiát követi, ezzel is érzékeltetve a magasabb szintű normák iránymutató szerepét.

A különélő szülő és gyermeke közötti kapcsolattartás jogszabályi hátterének bemutatásához elengedhetetlen, hogy az értekezés külön hangsúlyt helyezzen a kapcsolattartás anyagi jogi és eljárásjogi kérdéseire is. Ez a rész elengedhetetlen, hiszen a végrehajtási eljárás csak az anyagi és eljárásjogi szabályok ismeretében értelmezhető megfelelően. A kapcsolattartás fogalmának, céljainak és formáinak bemutatása lehetővé teszi annak

megértését, hogy mit kell a végrehajtási eljárás során ténylegesen kikényszeríteni. Ebben a fejezetben külön hangsúlyt kap a gyermek legfőbb érdekének megjelenése is, amely a dolgozat egészét átható alapelvként szolgál, és a későbbi fejezetekben is visszatérő értelmezési szempontként jelenik meg.

A dolgozat központi részét a 2. fejezet képezi, amely a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának új szabályait vizsgálja. E fejezet szerkezete tudatosan követi az eljárás menetét, lépésről lépésre haladva végig a nemperes eljárás egyes szakaszain. A jelenleg hatályos szabályozás mellett bemutatásra kerül a gyámhatósági eljárás azoknál a részeknél, ahol ez relevanciával bír, összehasonlító jogi elemzéssel. A fejezet felépítése tematikus és egyben kronologikus logikát is követ, amely az olvasó segítségére van az eljárási folyamat megértésében.

A 2. fejezet első alrészei a hatáskör és illetékesség, valamint az eljárás megindításának feltételei körében vizsgálják a jogintézmény kereteit. E kérdések tárgyalása azért kerül a fejezet elejére, mert ezek határozzák meg az eljárás lefolytatásának alapvető feltételeit, és egyben rávilágítanak a 2020-as hatásköri változás jelentőségére is.

Ezt követi a felróhatóság kérdésének részletes elemzése, amely a dolgozat egyik kulcsproblémája. A felróhatóság vizsgálata dogmatikai jelentőséggel bír és a bírói gyakorlatban is meghatározó szerepet játszik a döntéshozatal során. A fejezet ezen része ezért többek között elméleti, gyakorlati és speciális, – például a veszélyhelyzet idején kialakult gyakorlat – szintjein vizsgálja a fogalmat, bemutatva annak hiányosságait és értelmezési dilemmáit.

A fejezet további részei az eljárás megindítására nyitva álló határidőkkel, valamint a kérelem tartalmi és formai követelményeivel foglalkoznak. E kérdések tárgyalása az eljárás formalizált jellegére irányítja a figyelmet, és rámutat arra, hogy a nemperes eljárás sajátosságai miként befolyásolják a jogérvényesítés hatékonyságát. A határidők és a formai követelmények vizsgálata egyben lehetőséget ad a jogalkotói beavatkozások és azok hatásainak értékelésére is.

A 2. fejezet a következőkben a bizonyítás kérdéskörét tárgyalja. Ez a rész kiemelt jelentőségű, mivel a kapcsolattartási ügyek sajátossága, hogy a bizonyítás gyakran nem klasszikus, objektív eszközökkel történik, hanem a felek előadásaira, magatartására és a gyermek

helyzetével kapcsolatos tényezőkre épül. A személyes meghallgatás, a gyermek meghallgatása és a szakértői bizonyítás külön alfejezetekben kerülnek bemutatásra, érzékeltetve, hogy a bizonyítási eszközök milyen korlátok között alkalmazhatók ebben az egyedi eljárástípusban.

A bizonyítási kérdések tárgyalását követően az értekezés az eljárás befejezésének kérdésére tér át, külön tárgyalva a végrehajtás elrendelésének és elutasításának eseteit, valamint a gyermek érdekének megjelenését az indokolásban. Ez az alfejezet központi jelentőségű abból a szempontból, hogy itt válik láthatóvá a jogszabályi keretek adta lehetőségek és a bírói mérlegelés találkozása.

A fejezet ezt követően az intézkedések rendszerével, majd a mediáció lehetőségével foglalkozik. E részek már túlmutatnak a szűken vett nemperes eljárásjogi kérdéseken, és a konfliktuskezelés alternatív formáira, valamint a végrehajtás hatékonyságának növelésére irányulnak. Az elhelyezésük a fejezet végén nem véletlen: ezek az eszközök az eljárás kimenetelét és eredményességét befolyásolják, így logikailag a döntéshozatalt követő szakaszhoz kapcsolódnak.

A dolgozat következő nagy fejezete a kapcsolattartásra vonatkozó külföldi határozatok végrehajtásával

összefüggő kérdéseket vizsgálja. Ez a fejezet az értekezés uniós dimenzióját erősíti, és bemutatja, hogy a kapcsolattartás érvényesítése határokon átvélt helyzetekben milyen speciális problémákat vet fel. A fejezet elhelyezése a szerkezetben azt a logikát követi, hogy a hazai eljárás részletes bemutatása után kerül sor az uniós kitekintésre, amely így már egy stabil dogmatikai és gyakorlati alapra épül.

Az értekezés záró fejezete a végrehajtás sikertelenségének kérdését állítja a középpontba. Ez a fejezet túlmutat a klasszikus jogi elemzésen, és arra a kérdésre keresi a választ, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésre abban az esetben, ha a végrehajtási eljárás nem vezet eredményre. Ezzel a dolgozat kilép a szűken vett végrehajtás szabályainak jogdogmatikai keretei közül, és a jogintézmény határainak vizsgálatára vállalkozik.

A fejezetek sorrendje tehát nem véletlenszerű, tudatosan felépített logikai struktúrát követ. Az értekezés az általánostól halad a konkrét felé, majd a konkrétról visszatér az általánosabb, rendszerszintű kérdésekhez. Ez a szerkezet lehetővé teszi, hogy az olvasó először megismerkedjen a jogintézmény normatív és elméleti alapjaival, majd betekintést nyerjen annak gyakorlati

működésébe, végül pedig átfogó képet kapjon annak korlátairól és továbbfejlesztési lehetőségeiről.

Összességében az értekezés felépítése azt a célt szolgálja, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának kérdését több szinten – jogforrási, dogmatikai, eljárásjogi és gyakorlati szempontból – vizsgálja, és ezzel hozzájáruljon a jogintézmény mélyebb megértéséhez, valamint a bírói gyakorlat elemzéséhez és értékeléséhez.

De lege ferenda javaslatok

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárás szabályainak részletes ismertetése után annak értékelése következik, hogy a jogszabálmódosítással eszközölt hatáskörváltozás, illetve a további jogfejlesztés beváltotta-e a hozzá fűzött reményeket. A disszertáció elején megfogalmazott hipotézisek beigazolódtak-e, vagy a szabályok és a bírósági gyakorlat elemzését követően megdőlték-e. Továbbá annak összegzésére is sor kerül, hogy milyen javaslatok fogalmazódtak meg a vizsgálat során a bíróság számára, illetve a jogalkotó részére.

A 2020. március 1. napján bekövetkezett kapcsolattartás végrehajtása tárgyában végbement

hatásköri változás nem csak egy szervezeti jellegű, adminisztratív átrendeződést jelentett, hanem a jogintézmény rendszerbeli pozíciójának megerősítését is eredményezte. A gyámhatósági hatáskörből a bírósági hatáskörbe történő utalás ugyanis egyértelműen azt az üzenetet hordozza, hogy a jogalkotó a kapcsolattartás végrehajtását egy garanciákat igénylő, alapjogi relevanciával bíró ügyként értelmezi. Ez a szemléletváltás különösen jelentős annak fényében, hogy a kapcsolattartás közvetlenül érinti a gyermek személyiségfejlődését, érzelmi biztonságát és identitásának alakulását is.

Az első hipotézissel összefüggésben ezért elmondható, hogy a bírósági eljárás strukturált, eljárási garanciákat erősítő volta miatt minőségi elmozdulás figyelhető meg a hatásköri változás következtében. Véleményem szerint azonban a kapcsolattartás végrehajtásának bírósági keretek közé terelése önmagában nem garantálja a gyermek legfőbb érdekének érvényesítését, amennyiben az eljárások tényleges lefolytatása olyan bírósági titkárokra hárul, akik jelentős ügyteher mellett dolgoznak és a bírósági intézményrendszer egyik legleterheltebb szereplőinek tekinthetők. A kapcsolattartás végrehajtása

egy speciális, érzékeny tárgykör, ennek intézése ezért fokozott empátiát és időráfordítást igényel.

Javaslatom alapján megfontolandó olyan jogszabályi irány kijelölése, amely bírók hatáskörébe utalná a kapcsolattartás végrehajtását a bírósági titkárok helyett. A bírói eljárás így az ügy súlyának megfelelő intézményi keretet biztosítaná, amely közvetetten hozzájárulhatna ahhoz is, hogy a kapcsolattartást rendező határozatok megalapozottabbak és időtállóbbak legyenek. Ezzel nem csak a döntéshozó személye változna meg, hanem lehetőséget teremtené a kapcsolattartási ügyek fokozottabb szakmai specializációjára és a gyermek egyedi élethelyzetének komplexebb mérlegelésére is. Ennek bevezetése ugyanakkor csak megfelelő személyi és szervezeti feltételek biztosítása mellett képzelhető el, így különösen a családjogi ügyekben jártas bírói állomány és a bíróságok ügyterhének ehhez igazodó rendezése mellett.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás megindításának hatályos szabályai is azt mutatják, hogy a hatáskör módosítása pozitív irányú változásnak tekinthető. Az új szabályozás megszüntette a korábbi gyámhatósági rendszernek azt a feltételét, amely a végrehajtás elrendelését az önhibából történő ismételt

nemteljesítéséhez vagy nem megfelelő teljesítéséhez kapcsolata: az új eljárásban már egyetlen határozatszégés is megalapozhatja a végrehajtás elrendelését.

A kapcsolattartás végrehajtásának szabályozásában további lényeges változást jelentett, hogy a korábbi, gyámhatósági eljárásban alkalmazott önhiba-alapú megközelítést a jogalkotó a felróhatóság fogalmával váltotta fel. Míg az önhiba kifejezetten szubjektív mércéhez kötődött, és esetről esetre, a felek egyedi körülményeihez igazodva került vizsgálatra, addig a felróhatóság egy objektivizáltabb, az adott helyzetben általában elvárható magatartáshoz igazodó mércét vezetett be.

Álláspontom szerint ez a jogalkotó által eszközölt felelősségi feltétel módosítása alapvetően helyes irányba mutat. A felróhatóság szabályai alkalmasak arra, hogy a pusztán érzelmi vagy kommunikációs konfliktusokat a jogilag releváns magatartásoktól elhatárolja, és ezáltal biztosítsa a végrehajtási eljárás racionalitását. A bírósági gyakorlat vizsgálata is azt támasztja alá, hogy a járásbíróságok következetesen az általában elvárható magatartás mércéjét alkalmazzák, és tudatosan szűkítik a vizsgálat tárgyát a tényleges jogsértésekre. Ugyanakkor a

kutatás arra is rámutatott, hogy a felróhatóság helyes, dogmatikailag megalapozott alkalmazása nem képes kezelni a visszatérő, strukturális konfliktushelyzeteket, különösen a notórius pereskedő ügyekben, ahol a végrehajtás rutinszerűvé válik, és nem eredményez érdemi változást a felek együttműködésében.

A veszélyhelyzeti időszak további fontos tanulsággal szolgált. Előtérbe helyezte azt, hogy a felróhatóság klasszikus mércéje nem minden esetben alkalmas olyan helyzetek kezelésére, ahol a kapcsolattartás elmaradása objektív, a felek ellenőrzési körén kívül eső okokra vezethető vissza. A COVID–19 járvány idején kialakult bírói gyakorlat és az Alkotmánybíróság döntései egyaránt rávilágítottak arra, hogy a gyermek legfőbb érdekének érvényesítése ilyen esetekben túlmutat a felróhatóság vizsgálatán, és a kapcsolattartás tényleges elmaradásának következményeit is figyelembe kell venni.

Véleményem szerint a felróhatóság jelenlegi rendszere megfelelő alapot biztosít az egyedi ügyek elbírálásához, azonban a gyermek legfőbb érdekének teljes körű érvényesítéséhez szükséges annak kiegészítése olyan eszközökkel, amelyek nemcsak a jogsértések

szankcionálását célozzák, hanem a kapcsolatok helyreállítására is alkalmasak lehetnek.

Mindezek alapján indokoltnak tartom a szabályozás továbbfejlesztését olyan irányba, amely túlmutat a klasszikus felelősségi logikán. Egyrészt szükséges lenne olyan differenciáltabb eszközrendszer kialakítására, amely különbséget tesz az egyszeri, ritkább jogsértések és a tartós együttműködési zavarok között. Másrészt – különösen rendkívüli élethelyzetekben – indokolt lenne kompenzációs jellegű megoldások bevezetése, amelyek lehetővé teszik az elmaradt kapcsolattartások pótlását akkor is, ha azok elmaradása nem volt felróható egyik fél számára sem.

A kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás határidő-szabályozása a jogalkotó azon tudatos törekvését tükrözi, hogy a kapcsolattartás megsértésére gyors és hatékony reakció szülessen. A Bpnt. által bevezetett szabályrendszer – vagyis az objektív és szubjektív határidő kombinációja, valamint a későbbi módosítások, így különösen az eljárás során kívülsége és az önkéntes teljesítés elmaradása esetén nyitva álló határidő rövidítése – egyértelműen a gyermek legfőbb érdekének időérzékeny jellegére reflektál.

Úgy vélem, hogy a szabályozás iránya ebben a tekintetben is a helyes irányt követi, mivel felismeri és előtérbe helyezi azt, hogy a kapcsolattartás területén az idő múlása a jogérvényesítés sikerességének egyik kulcseleme, illetve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolat fennmaradásának a záloga.

Ugyanakkor a kutatás rámutatott arra is, hogy a kezdeti 2020-as időszakban kialakult formalista visszautasítási gyakorlat – amely a kérelem egyes részeinek hibája miatt a teljes kérelem visszautasításához vezetett – nem minden esetben állt összhangban sem a jogintézmény céljával, sem a gyermek érdekével. Bár a jogalkotói korrekciók és a bírói gyakorlat fejlődése ezt részben orvosolta, azonban az alkalmazása továbbra sem tekinthető teljes mértékben egységesnek a 2025-ben vizsgált esetek tanulsága szerint.

Ez a tapasztalat részben árnyalja a hatásköri változással kapcsolatos első hipotézist. A bírósági eljárás kétségtelenül magasabb szintű garanciákat és gyorsabb reagálást biztosít, azonban a nem tartalmi megközelítés bizonyos esetekben még mindig akadályozhatja az anyagi jog tényleges érvényesülését. Mindezek alapján indokoltnak tartom a szabályozás további pontosítását, különösen a részbeni elbírálás lehetőségének kifejezett

rögzítését a Bpnt.-ben, amely lehetővé tenné, hogy a határidőn túl érvényesített igények ne tegyék automatikusan érdemi vizsgálat nélkülivé a határidőben előterjesztett követeléseket. Emellett szükséges lehet a bírói gyakorlat egységesítését célzó szakmai iránymutatás is, annak érdekében, hogy a határidő-szabályozás a jövőben következetesen a gyermek érdekének érvényesülését szolgálja.

A szabályozás további elemeire kitérve megállapítható, hogy a bírósági nemperes eljárásban a kérelmezői kör meghatározása kettős természetű. Míg a Ptk. az anyagi jogi szabályokban széles körben határozza meg a kapcsolattartásra jogosult személyek körét – ideértve a szülőkön túl a nagyszülőket és más, a gyermekhez érzelmileg kötődő személyeket is –, addig a Bpnt. eljárásjogi szempontból ezt a kört leszűkíti, és a kérelmezői legitimációt ahhoz köti, hogy az adott személy a végrehajtani kívánt határozatban konkrétan nevesített jogosult vagy kötelezett legyen. Nézőpontom szerint ez a megoldás azért indokolt, mert biztosítja az eljárás egyértelmű kereteit és elkerüli a jogosulti kör parttalan kiterjesztését.

A vizsgált bírói gyakorlat megerősíti, hogy a végrehajtási eljárás elsődlegesen a különélő szülő jogérvényesítési eszközöként működik, illetve alkalmas a kapcsolattartási kötelezettségek kölcsönös kikényszerítésére is. A kutatás arra is rávilágított, hogy az élethelyzetek sokszínűsége – különösen a nagyszülői kapcsolattartás, a szabadságvesztésüket töltő szülők helyzete vagy a kapcsolattartásban közreműködő harmadik személyek szerepe – olyan eseteket eredményezhet, ahol a szűk eljárásjogi legitimáció és a tényleges családi viszonyok között feszültség alakul ki. Ezekben az esetekben a túlságosan rigid, kizárólag a határozat szövegéhez kötött megközelítés a kapcsolattartás ellehetetlenüléséhez vezethet, ami a gyermek érdekével ellentétes. Mindez arra utal, hogy bár a jelenlegi szabályozás alapvetően megfelelő keretet biztosít, indokolt lehet annak olyan irányú finomítása – akár jogalkotási, akár jogalkalmazási szinten –, amely lehetővé teszi a tényleges élethelyzetekhez igazodó, rugalmasabb értelmezést, különösen a közreműködő személyek szerepének és a rendkívüli körülmények kezelésének esetében.

A kérelem tartalmi és formai követelményeinek részletesebb szabályozása is egyértelműen a jogalkotó azon törekvését tükrözi, hogy az eljárás strukturáltabbá, átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá váljon. A Bpnt. a korábbi gyámhatósági gyakorlathoz képest világosabban határozza meg a kérelem kötelező elemeit, különös hangsúlyt helyezve a határozott kérelem követelményére. Ez a megközelítés az eljárás koncentrációját, a jogvita kereteinek pontos kijelölését és a bíróság hatékonyabb döntéshozatalát szolgálja. Álláspontom szerint ez a szabályozás csökkenti annak kockázatát, hogy a felek a végrehajtási eljárás keretein belül valójában más – például módosításra vagy újraszabályozásra irányuló – igényeket érvényesítsenek, és ezáltal elősegíti az eljárás funkcionális tisztaságát.

A formanyomtatványok alkalmazásának lehetősége is tovább erősíti ezt a célt, mivel strukturált módon vezeti végig a kérelmezőt a szükséges tartalmi elemeken, és ezáltal jelentősen csökkenti a formai hiányosságokból fakadó problémákat. A formanyomtatvány ugyanakkor csak akkor töltheti be ezt a funkciót, ha az a végrehajtási kérelem legfontosabb adataira – így különösen a felek beazonosítására, a végrehajtani kívánt határozat

azonosítására, a megszegett kapcsolattartási időpontokra és a kötelezettségszegés rövid leírására – szorítkozik, és nem kényszeríti a kérelmezőt az érdemi jogi érvelés előre meghatározott kategóriákba illesztésére. Alkalmazásának éppen a jogi képviselő nélkül eljáró felek jogérvényesítésének megkönnyítését és a formai hibákból eredő visszautasítások megelőzését kell szolgálnia.

A bírósági gyakorlat empirikus vizsgálata ugyanakkor arra mutat rá, hogy a határozott kérelem követelményének szigorú, sok esetben a peres eljárásban elvártak szerinti értelmezés a gyakorlatban az érdemi jogérvényesítés akadályává válhat. Számos ügyben megfigyelhető volt, hogy a kérelmezők részletesen előadták a releváns tényállást, pontosan megjelölték az elmaradt kapcsolattartási időpontokat és a jogsértő magatartást, azonban a petitum normatív, a jogszabályi kategóriákhoz igazodó megfogalmazásának hiánya miatt a kérelmek nem jutottak el az érdemi elbírálásig.

A hiánypótlási gyakorlat – amely gyakran a jogszabályi rendelkezések szó szerinti idézésére korlátozódik – nem minden esetben alkalmas arra, hogy a laikus kérelmezők számára tényleges segítséget nyújtson a kérelem megfelelő strukturálásához. Ez különösen

problematis a kapcsolattartási ügyekben, ahol az időmúlás közvetlenül befolyásolja a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat fennmaradását, így az eljárás elhúzódása vagy az érdemi vizsgálat elmaradása a gyermek legfőbb érdekének sérelméhez vezethet.

Mindez tovább árnyalja az első hipotézist, hiszen bár a bírósági nemperes eljárás rendszere összességében fejlettebb, strukturáltabb és potenciálisan hatékonyabb keretet biztosít a kapcsolattartás végrehajtására, mindezek ellenére a formai követelmények túlzott érvényesítése egyes esetekben még mindig korlátozhatja az anyagi jog tényleges érvényesülését.

Fentiekre tekintettel indokoltnak tartom a szabályozás és a jogalkalmazás további finomítását. Egyrészt célszerű lenne a formanyomtatványok használatának erőteljesebb ösztönzése, akár bizonyos minimális adattartalom tekintetében történő kötelezővé tétele, amely csökkentheti a formai hibákból fakadó visszautasítások számát. Másrészt szükséges lehet a hiánypótlási gyakorlat egységesítése és közérthetőbbé tétele, oly módon, hogy az ne csupán a jogszabályi rendelkezések idézésére szorítkozzon, hanem ténylegesen segítse a kérelmezőt a petitum megfelelő megfogalmazásában. A kutatás alapján

megállapítható, hogy a rendszer akkor képes a gyermek legfőbb érdekének teljeskörű érvényesítésére, ha a formai követelmények nem akadályként, hanem a hatékony és gyors érdemi döntéshozatal eszközeként jelennek meg.

A jogalkotói beavatkozások további irányát és azok mögötti koncepcionális dilemmákat a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárásban a bizonyítás szerepének alakulása is jól tükrözi. A szabályozás fejlődése egyértelműen arra irányult, hogy a bizonyítás lehetőségét megnyissa, ugyanakkor azt szűk keretek között tartsa. A Bpnt. eredeti szabályozása még nem adott kellően világos iránymutatást a bíróság aktív szerepére vonatkozóan, ami a Pp. háttérszabályainak érvényesüléséhez vezetett, és ezáltal akár automatikus, a kérelmezett passzivitásán alapuló döntéseket eredményezett. A későbbi módosítások – különösen a hivatalbóli bizonyítás lehetőségének kifejezett rögzítése és annak „szükségességi” feltételhez kötése – ezen hiányosságok korrigálását célozták, és egy kiegyensúlyozottabb, a gyermek érdekét is figyelembe vevő bizonyítási modellt kívántak kialakítani.

Azonban az empirikus vizsgálat eredményeinek értékeléséből látható, hogy a jogalkotói szándék csak

korlátozott mértékben érvényesült a gyakorlatban. Bár a bíróságok számára adott a lehetőség a hivatalbóli bizonyítás elrendelésére, ezzel a lehetőséggel csak kivételes esetben éltek. A bizonyítás súlypontja továbbra is a felek előadására és az általuk csatolt okirati bizonyítékokra helyeződik, miközben az aktív bírói tényfeltárás – amely a családjogi perekben gyakran meghatározó – a végrehajtási eljárásban háttérbe szorul. Ez a gyakorlat részben az eljárás gyors lefolytatásának követelményével, részben pedig a végrehajtási eljárás funkcionális korlátaival magyarázható, ugyanakkor egyben azt is eredményezi, hogy a tényállás feltárása sok esetben töredékes marad.

Mindez közvetlenül kapcsolódik a disszertáció második hipotéziséhez, amely szerint a bíróságok a nemperes eljárás során merítenek a családjogi perek tapasztalataiból. A vizsgált gyakorlat alapján ez a feltevés csak részben igazolható. Bár egyes elemek – különösen a személyes meghallgatás lehetősége – formálisan megjelennek, ezek tényleges alkalmazása ritka, és nem válik a bizonyítás szerves részévé. A bíróságok inkább egy olyan visszafogott bizonyítási modellt követnek, amelyben a peres eljárásokból ismert aktív,

konfliktusfeltáró szerep csak kivételesen jelenik meg. Ennek következtében a végrehajtási eljárás nem minden esetben képes kezelni a kapcsolattartási konfliktusok mélyebb, strukturális okait.

Álláspontom szerint ez a helyzet indokoltá teszi a bizonyítási gyakorlat további újragondolását. A jelenlegi szabályozás helyesen törekszik az eljárás gyorsaságának megőrzésére, azonban ennek nem szabad az érdemi igazság feltárásának rovására mennie. Különösen indokolt lehet a személyes meghallgatás tudatosabb és gyakoribb alkalmazása, amely – a kutatásban bemutatott esetek alapján – nemcsak bizonyítási, hanem kommunikációs és konfliktuskezelési funkcióval is bírhat. Emellett célszerű lenne a hivatalbóli bizonyítás lehetőségének gyakorlati megerősítése is, különösen azokban az esetekben, amikor a felek előadása önmagában nem teszi lehetővé a gyermek érdekének megfelelő döntés meghozatalát.

A személyes meghallgatás ugyanakkor a tényállás feltárásán túl a felek közötti konfliktus kezelésének lehetőségét is magában hordozhatja, mivel a bíróság közvetlenül érzékelheti a kapcsolattartás megghiúsulásának mögöttes okait és a felek együttműködési készségét. Ez azonban nem jelentheti a bíróság mediátori szerepének

átvételét: a konfliktuskezelő funkció csak a végrehajtási eljárás elsődleges céljához, a kapcsolattartás tényleges biztosításához kapcsolódóan és annak keretei között érvényesülhet.

Az empirikus vizsgálat egy további, különösen jelentős hiányosságra is rámutat. A gyermek véleményének közvetlen feltárása a végrehajtási eljárásban a gyakorlatban egyáltalán nem jelenik meg. A vizsgált ügyek egyikében sem került sor a gyermek személyes meghallgatására vagy bármilyen közvetlen bevonására, így a bíróság döntéseiket kizárólag a felek előadásaira és az általuk csatolt – sokszor kiterjedt, de szükségképpen szubjektív – okirati bizonyítékokra alapozta. Ennek következtében a gyermek álláspontja kizárólag közvetett módon, a szülői narratívákon keresztül jelenik meg, ami a tényállás feltárását torzíthatja.

A végrehajtási eljárás nemperes jellege és a bizonyítás korlátozására irányuló jogalkotói törekvés önmagában nem indokolhatja a gyermek véleményének teljes mellőzését. A gyors és hatékony eljárás követelménye nem járhat azzal, hogy a döntéshozatal a releváns tényállási elemek – így különösen a gyermek saját álláspontja – feltárása nélkül történjen meg. Különösen

problematiszus ez olyan visszatérő, sorozatos végrehajtási ügyekben, ahol a kapcsolattartás tartós megghiúsulása mögött feltételezhetően a gyermek attitűdje, érzelmi állapota vagy akár befolyásoltsága áll.

Álláspontom szerint ezért indokolt lenne a személyes meghallgatások számának növelése mellett a gyermek meghallgatásának tudatosabb ösztönzése, legalább a szükségesség mérlegelésének kifejezett elvárásával. A gyermek közvetlen bevonása – megfelelő garanciák mellett – nem az eljárás elhúzódását, hanem éppen annak eredményességét szolgálhatja, és hozzájárulhat ahhoz, hogy a végrehajtási eljárás a kapcsolattartás tényleges rendezésére alkalmas eszközzé váljon.

Összességében megállapítható, hogy a bizonyítás szabályozása és gyakorlata közötti eltérés a kapcsolattartás végrehajtási eljárás egyik legkritikusabb pontja. A jogalkotó által kialakított keretek – az előbb kifejtett korrekcióval – alkalmasak lennének egy kiegyensúlyozott, a gyermek érdekét középpontba állító bizonyítási modell működtetésére, azonban ennek tényleges érvényesülése a jogalkalmazás szintjén még nem teljes körű. A továbblépés iránya ezért nem feltétlenül újabb normatív beavatkozás, hanem sokkal inkább a

meglévő eszközök tudatosabb és következetesebb alkalmazása lehet.

A végrehajtási eljárás befejezése és a bírósági döntéshozatal szempontrendszere az új eljárásban szintén pozitív irányba mozdult el, amely az azonnali végrehajthatóság következetes érvényesítéséből, valamint a döntési mechanizmus egyértelműbb keretek közé helyezéséből vezethető le. A bíróság a végrehajtást végzéssel, közvetlenül rendeli el, a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával, ami a kapcsolattartás – már sokszor említett – időérzékeny jellegére reflektál.

A szabályok ellenére a vizsgált gyakorlat alapján azonban megállapítható, hogy a döntések formális végrehajthatósága nem minden esetben eredményezi a kapcsolattartás tényleges és tartós megvalósulását, ami tovább erősíti a jogi eszközök korlátait.

A bírósági indokolások elemzése során kirajzolódik, hogy a gyermek legfőbb érdeke a legtöbb esetben érdemi tartalommal jelenik meg a döntéshozatalban. A bíróságok nemcsak a kapcsolattartás tényleges megvalósulását, hanem annak minőségét és a gyermek érzelmi, pszichés állapotára gyakorolt hatását is értékeli. Ez a megközelítés a harmadik hipotézis alapvető igazolódását támasztja alá,

mivel a gyermek érdeke nem kizárólag elvi szinten, hanem a konkrét ügyek mérlegelési szempontjaként is érvényesül. Ugyanakkor a gyakorlat nem teljesen egységes. Egyes esetekben a döntések inkább a jogszabályi feltételek szűkebb, formális értelmezésére épülnek, ami a harmadik hipotézis érvényesülésének intenzitását részben korlátozza.

A végrehajtás elutasításának esetei különösen jól szemléltetik a bírói mérlegelés kettősségét. Egyrészt megfigyelhető egy célorientált, a kapcsolattartás tényleges működését és a gyermek érdekét előtérbe helyező megközelítés, másrészt jelen van egy erőteljesen formalizált jogértelmezés is, amely a törvényi feltételek szigorú vizsgálatára koncentrál. Ez a kettősség a negyedik hipotézis részleges igazolódását támasztja alá. A jogintézmény rendeltetését figyelembe vevő értelmezés kimutatható a gyakorlatban, azonban annak általánossá válása még nem tekinthető lezártnak.

A végrehajtási eljárás felfüggesztésére vonatkozó módosítások – különösen a tizennegyedik életévét betöltött gyermek akaratának hangsúlyos figyelembevétele és a normaszöveg pontosítása – egyértelműen a gyermekközpontú szemlélet erősödését

tükrözik. A szabályozás világosabbá válása növeli a jogbiztonságot és a kiszámíthatóságot, miközben lehetőséget teremt a konfliktus érdemi kezelésére. Álláspontom szerint ez a változás megerősíti azt az alapvető kiindulópontot, amely a dolgozat egészét végigkísérte: a végrehajtási eljárás nem kizárólag kényszerítő mechanizmusként értelmezhető, hanem olyan eszközrendszerként, amelynek működésében a gyermek érdeke és autonómiája egyre hangsúlyosabb szerepet kap.

Az eljárás második szakaszában alkalmazható intézkedések rendszere is jól mutatja a hatásköri változás mögött húzódó jogpolitikai szemléletváltást. Míg a gyámhatósági eljárás alapvetően támogató, preventív logikára épült, addig a bírósági nemperes eljárás egyértelműen erőteljesebb, kényszerítő eszközrendszert vezetett be. A szabályozás differenciáltabbá vált, és a jogalkotó célja egy olyan eszköztár kialakítása volt, amely hatékonyabban képes reagálni az önkéntes teljesítés elmaradására.

Ugyanakkor a változások a végrehajtási eljárás hangsúlyát a konfliktuskezelésről a kötelezettség kikényszerítésének irányába terelték. Az empirikus vizsgálat eredményei is azt mutatják, hogy a szigorúbb és

szélesebb eszköztár ellenére a jogalkotói célkitűzések csak részben érvényesülnek a gyakorlatban. A bíróságok az intézkedések alkalmazása során kifejezetten visszafogottak, különösen a legsúlyosabb beavatkozások – így a rendőri közreműködés – tekintetében. A pénzbírság ugyan megjelenik a gyakorlatban, azonban jellemzően nem elsődleges eszközként, hanem ismétlődő jogsértések esetén, „második lépcsőben” kerül alkalmazásra. Ez a tendencia arra utal, hogy a bíróságok az eszköztár ellenére továbbra is óvatosan egyensúlyoznak a kikényszerítés és a gyermek érdekének védelme között.

A második hipotézis szempontjából ez a terület is árnyalt képet mutat. A családjogi perekből ismert konfliktuskezelő, komplex szemlélet az intézkedések alkalmazásában csak korlátozottan jelenik meg. Bár a jogintézmények alkalmasak lennének egy differenciált, a felek közötti dinamika mélyebb kezelésére, a gyakorlat inkább formalizált és visszafogott. Az intézkedések alkalmazása sok esetben nem épül egységes, tudatosan felépített stratégiára, hanem eseti jelleggel, a konkrét ügghöz igazodva történik. Ennek következtében a végrehajtási eljárás gyakran nem képes tartósan rendezni

a felek közötti konfliktusokat, ami az eljárások ismétlődéséhez vezethet.

Meglátásom szerint különösen hangsúlyos kérdés a fokozatosság elvének érvényesülése és annak gyakorlati tartalommal való megtöltése. Bár a jogértelmezés egyértelműen a fokozatosság követelményét emeli ki, a gyakorlatban nem minden esetben látható egy következetesen felépített „lépcsőzetes” szankciórendszer. Indokolt lenne egy olyan tudatosabb jogalkalmazási gyakorlat kialakítása, amely világos sorrendet és logikát követ az intézkedések alkalmazásában, és amelyben az egyes eszközök egymásra épülve szolgálják a kötelezettség teljesítésének előmozdítását.

A pénzbírság és a rendőri közreműködés kapcsán a kutatás egyértelműen rámutat azok korlátaira is. A pénzbírság visszatartó ereje nem minden esetben érvényesül, különösen akkor, ha annak mértéke nem igazodik a kötelezett vagyoni helyzetéhez, míg a rendőri közreműködés alkalmazása – bár formálisan rendelkezésre áll – a gyermek érdekében tekintettel rendkívül szűk körben indokolt. A pénzbírság összegének meghatározásakor ezért indokolt lehet a kötelezett vagyoni és jövedelmi helyzetének a jelenleginél

hangsúlyosabb figyelembevétele, annak érdekében, hogy a szankció egyszerre legyen arányos és ténylegesen visszatartó erejű. Ennek vizsgálata ugyanakkor nem igényelheti a nemperes eljárás teljes körű vagyonfeltárássá alakítását; főszabály szerint elegendő lehetne a kötelezett erre vonatkozó nyilatkozata, és csak vitatott vagy kirívó esetben lenne indokolt további adatok beszerzése. Mindez azonban azt is jelzi, hogy a kényszerítő eszközök önmagukban nem képesek megoldani a kapcsolattartási konfliktusokat, és hatékonyságuk erősen függ az adott élethelyzet sajátosságaitól.

Összességében megállapítható, hogy az intézkedések rendszere normatív szinten alkalmas lehet a kapcsolattartás érvényesítésének előmozdítására, azonban a gyakorlati alkalmazás során annak hatékonysága korlátozott. A továbblépés iránya ezért nem feltétlenül újabb szankciók bevezetése, hanem a meglévő eszközök tudatosabb, differenciáltabb alkalmazása, valamint azok kiegészítése olyan megoldásokkal – például mediációval vagy kommunikációt támogató eszközökkel –, amelyek képesek kezelni a felek közötti konfliktusok mélyebb okait is.

A mediáció a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárásban sajátos, kiegészítő szerepet tölt be, miközben az eljárás alapvetően kényszerítő logikára épül, a mediáció a konszenzusos konfliktuskezelés lehetőségét kínálja. A jogalkotó ezt a kettősséget tudatosan jeleníti meg, különösen a tizennegyedik életévét betöltött gyermek akaratnyilvánításához kapcsolódó szabályozással, amely a végrehajtás további sorsát kifejezetten a mediáció igénybevételéhez köti. Ez egyértelműen azt jelzi, hogy bizonyos élethelyzetekben – különösen a gyermek autonómiáját érintő kérdésekben – a jogérvényesítés nem kizárólag kényszer útján, hanem a felek közötti kommunikáció helyreállításán keresztül valósítható meg.

A vizsgált gyakorlat ugyanakkor rámutat arra is, hogy a mediáció hatékonysága erősen feltételhez kötött. Bár a kapcsolattartási konfliktusok jelentős része kommunikációs zavarokra vezethető vissza, és ezek kezelésére a mediáció kifejezetten alkalmas lehet, súlyosan elmérgesedett viszonyok esetén már korlátozott eredménnyel alkalmazható. Álláspontom szerint ezért a mediáció egy differenciáltan alkalmazandó eszközként kellene, hogy megjelenjen. Elsősorban azokban az ügyekben lehet hatékony, ahol a felek között még fennáll

az együttműködés minimális szintje, míg tartósan konfliktusos helyzetekben a hangsúly inkább a kapcsolattartás újraszabályozására vagy egyéb beavatkozásokra helyeződik.

A külföldi kapcsolattartási határozatok végrehajtása a hazai rendszerhez képest többlet-dimenzióval rendelkezik, ugyanis a nemzeti eljárási szabályok alkalmazása mellett figyelembe kell venni az uniós jog – különösen a Brüsszel IIb rendelet – által meghatározott kereteket is. A szabályozás egyik legjelentősebb újítása az exequatur eltörlése, amely lehetővé teszi, hogy a más tagállamban hozott kapcsolattartási határozatok közvetlenül, külön végrehajthatóvá nyilvánítás nélkül érvényesíthetők legyenek. Ez jelentős gyorsulást eredményez a végrehajtásban, ugyanakkor fokozott felelősséget is ró a nemzeti bíróságokra, hiszen a végrehajtás során a gyermek aktuális helyzetét is értékelniük kell.

A hazai szabályozás – különösen a Bpnt. módosításai révén – a rendelet szabályait úgy illeszti be a magyar jogba, hogy megőrzi a végrehajtási eljárás alapstruktúráját, ugyanakkor speciális garanciákat épít be. Ilyen például a végrehajtás felfüggesztésének vagy

megszüntetésének lehetősége, ha a határozat végrehajtása a gyermek számára súlyos kockázattal járna. Ez jól mutatja a szabályozás kettős célját, vagyis egyrészt biztosítani a határozatok határon átnyúló, hatékony érvényesülését, másrészt fenntartani azt a gyermekközpontú szemléletet, amely a végrehajtás során is elsődleges viszonyítási pontként jelenik meg.

A hazai és külföldi kapcsolattartási határozatok végrehajtását követően megvizsgálásra került, hogy kapcsolattartás végrehajtásának tartós sikertelensége esetén a jogrendszerben milyen egyéb lehetőség állnak rendelkezésre. A jogalkotó több, egymásra épülő reakcióval válaszol, amelyek közül elsődlegesen a családjogi eszközök kerülnek előtérbe. A leginkább gyermekközpontú megoldást a kapcsolattartás tartalmi újraszabályozása jelenti, amelyre a Polgári Törvénykönyv alapján van lehetőség, szükség esetén akár a szülői felügyeleti viszonyok átrendezésével együtt.

Amennyiben a családjogi eszközök sem vezetnek eredményre, a jogrendszer további – már inkább kivételes jellegű – reakciókat is lehetővé tesz. Ide tartozik a kártérítési felelősség érvényesítése, a személyiségi jogi igényérvényesítés korlátozott lehetősége, valamint végső

esetben a büntetőjogi beavatkozás, különösen a Büntető Törvénykönyv szerinti kapcsolattartás akadályozásának tényállása. Ezek az eszközök azonban már nem a kapcsolat helyreállítását, hanem a jogsértő magatartás szankcionálását szolgálják, ezért alkalmazásuk csak ultima ratio jelleggel indokolt. Összességében a rendszer logikája egyértelmű: a hangsúly az együttműködés helyreállításán és a gyermek érdekét leginkább szolgáló megoldás megtalálásán van, míg a represszív eszközök csak akkor kerülnek előtérbe, ha minden más lehetőség kimerült.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Az értekezés zárógondolatainak megfogalmazásakor szükségszerűen vissza kell térni ahhoz az alapvető kérdéshez, amely már az előszóban is megjelent: vajon a kapcsolattartás végrehajtása iránti nemperes eljárás képes-e betölteni azt a szerepet, amelyet a jogalkotó és a jogalkalmazás egyaránt elvár tőle, vagyis képes-e valódi eszközként szolgálni a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat fenntartásában, helyreállításában és minőségének megőrzésében.

Az Edith Eva Eger író nő idézetével megnyitott értelmezési keret – amely a veszteség és a megmaradt érték közötti választás lehetőségére irányítja a figyelmet – a vizsgálat eredményeinek fényében különös jelentőséget nyer. A jog ugyanis ebben az összefüggésben olyan döntési mechanizmus, amelynek minden egyes eleme – a szabályozástól a konkrét bírói döntésekig – azt befolyásolja, hogy a felek és különösen a gyermek számára mi marad meg egy felbomlott családi kapcsolatból vagy hogyan képes rendezni a hagyományos értelemben vett családi kapcsolat hiányát és az ezekből fakadó problémákat.

A dolgozat elején idézett gondolat is – amely a kapcsolattartás intézményét a jogi konstrukció mellett, élő emberi viszonyrendszerként ragadja meg – végigkíséri az egész disszertációt. Az elemzés során ugyanis mindvégig az volt érzékelhető, hogy a kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás kettős természetű. Egyszerre kötött, formalizált jogi mechanizmus, és egyben olyan élethelyzetek kezelési tere, amelyek mélyen emberiek, gyakran konfliktusokkal terheltek, és amelyekben a jog csak korlátozottan képes valódi megoldást kínálni. A dolgozat kiindulópontjául szolgáló felvetés – miszerint a jogi szabályozás és a valós élethelyzetek között szükségképpen feszültség áll fenn – a kutatás eredményei alapján megerősítést nyert.

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásának szabályozása az elmúlt években jelentős fejlődésen ment keresztül. A jogalkotó egyértelmű törekvése volt, hogy a korábbi, gyámhatósági modellhez képest egy hatékonyabb, gyorsabb és egyben differenciáltabb eszközrendszert hozzon létre. A bírósági nemperes eljárás bevezetése, valamint a nemzetközi dimenzióban a határozatok szabad mozgását biztosító uniós szabályozás mind azt a célt szolgálják, hogy a

kapcsolattartás ténylegesen megvalósulhasson. A normatív szinten megjelenő előrelépések ugyanakkor nem minden esetben járnak együtt a gyakorlati hatékonyság azonos mértékű növekedésével. A vizsgált ügyek alapján kirajzolódó kép azt mutatja, hogy a jogi eszközök alkalmazása sokszor inkább reagál a kialakult konfliktusokra, mintsem képes lenne azokat érdemben feloldani.

A bizonyítás, az intézkedések és a végrehajtási mechanizmusok vizsgálata egyaránt rámutatott arra, hogy a bíróságok mozgástere sajátos módon korlátozott. A végrehajtási eljárás keretei nem teszik lehetővé a jogviszony tartalmi újragondolását, így a bíróság alapvetően a már fennálló döntés érvényesítésére szorítkozik. Ebből következően a bizonyítás is szűkebb, az eljárás gyorsasága pedig sok esetben a tényállás mélyebb feltárásának rovására megy. A hivatalbóli bizonyítás lehetőségének normatív megjelenése fontos előrelépés, azonban a gyakorlatban visszafogottan érvényesül. Hasonlóképpen, a személyes meghallgatás – amely alkalmas lehetne a konfliktusok oldására – csak kivételesen jelenik meg, miközben annak potenciális

jelentősége a vizsgált esetek alapján egyértelműen kirajzolódik.

A végrehajtási eljárás második szakaszában megjelenő intézkedések – különösen a pénzbírság és a rendőri közreműködés – alkalmazása kapcsán is az a következtetés vonható le, hogy ezek hatékonysága korlátozott. Az intézkedések képesek lehetnek a jogsértő magatartás jelzésére és bizonyos esetekben visszatartó erővel is bírhatnak, azonban nem alkalmasak a felek közötti mélyebb konfliktusok kezelésére. A kapcsolattartási ügyek sajátossága ugyanis abban rejlik, hogy a jogsértés gyakran nem csak egy egyszeri magatartásban, hanem tartós kommunikációs és érzelmi zavarokban gyökerezik. Ezek kezelése pedig túlmutat a klasszikus végrehajtási eszközök hatókörén.

E felismerés különösen hangsúlyossá válik a végrehajtás sikertelenségének eseteiben. A dolgozat rámutatott arra, hogy ilyenkor a jogrendszer szükségképpen „szintet vált”: a végrehajtási mechanizmusok helyét a családjogi újraszabályozás, szélsőséges esetben pedig más jogágak – így a kártérítési, személyiségi jogi vagy akár büntetőjogi eszközök – veszik át. Ez a többrétegű reakciórendszer ugyan lehetőséget

biztosít a differenciált beavatkozásra, mégis azt mutatja, hogy a végrehajtási eljárás önmagában nem tekinthető zárt, önmagában elegendő megoldási keretnek.

Kiemelendő a téma nemzetközi dimenziójának jelentősége is. A határon átnyúló ügyekben a jogrendszerek közötti együttműködés és a kölcsönös bizalom kulcsszerepet játszik. Az új uniós szabályozás egyértelműen a hatékonyság irányába mozdult el, ugyanakkor a gyermek legfőbb érdekének hangsúlyozása azt is jelzi, hogy a végrehajtás nem tekinthet el ettől. A gyermek érdeke dinamikus kategória, amely az eljárás minden szakaszában értelmezést igényel, és amely adott esetben még a végrehajtás korlátozását is indokolhatja.

A dolgozat egyik legfontosabb tanulsága, hogy a kapcsolattartási konfliktusok kezelése nem redukálható tisztán jogi kérdéssé. Bár a jogi szabályozás elengedhetetlen keretet biztosít, a konfliktusok valódi feloldása sok esetben a jogon kívüli eszközöktől – mindenekelőtt a kommunikáció helyreállításától és a felek együttműködési hajlandóságától – függ. Ebben a körben különös jelentősége van a mediációnak, amely képes lehet hidat képezni a formális eljárások és a felek valós igényei között. A mediáció sem univerzális megoldás, hiszen

hatékonyága nagymértékben függ a felek attitűdjétől és a konfliktus természetétől.

Kiemelten fontos hangsúlyozni azt, hogy a vizsgálat mindvégig tudatában volt a végrehajtási eljárás rendszertani helyének és funkcionális korlátainak. A kapcsolattartás tartalmi rendezésének elsődleges eszköze nem a végrehajtás, hanem a kapcsolattartásra vonatkozó határozat módosítása iránti eljárás, amely lehetőséget biztosít a megváltozott életkörülményekhez igazodó, a gyermek érdekét leginkább szolgáló új szabályozás kialakítására. A végrehajtási eljárás ezzel szemben szükségképpen szűkebb keretek között mozog, feladata nem a jogviszony újraszabályozása, hanem a már meghozott döntés érvényesítése. Ebből következően a végrehajtás nem alkalmas arra, hogy önmagában orvosolja a kapcsolattartási konfliktusok mögött meghúzódó strukturális problémákat, és nem is várható el tőle, hogy a családjogi perek funkcióját átvegye.

Álláspontom szerint azonban mindez nem zárja ki, hogy a végrehajtási eljárás – saját keretein belül – nagyobb hangsúlyt fektessen a felek közötti konfliktusok kezelésére. A kutatás eredményei alapján ugyanis az látható, hogy a végrehajtás sikertelensége sok esetben

éppen abból fakad, hogy a felek közötti együttműködési zavarok érintetlenek maradnak. Amennyiben a bíróság – például a személyes meghallgatás tudatosabb alkalmazásával, a kommunikáció ösztönzésével vagy a mediáció irányába történő tereléssel – nagyobb teret adna a konfliktusok feltárásának és oldásának, úgy a végrehajtás esélyt kap arra, hogy ne csak formálisan, hanem ténylegesen is eredményesebbé válhatna. Ez a megközelítés nem a végrehajtási eljárás funkciójának áértelmezését jelentené, hanem annak felismerését, hogy a jogi kényszer hatékonysága szorosan összefügg a mögöttes emberi viszonyok alakulásával.

Visszatérve a dolgozat elején megfogalmazott gondolathoz, megállapítható, hogy a kapcsolattartás végrehajtása a jogérvényesítési kérdésen túl, egy olyan érzékeny terület, ahol a jog, az emberi kapcsolatok és a gyermek érdekeinek metszéspontja jelenik meg. A jog képes kereteket adni, ösztönözni, szankcionálni, de nem képes önmagában pótolni az együttműködést és a bizalmat. Éppen ezért a kapcsolattartás végrehajtásának hatékonysága végső soron nem kizárólag a szabályozás minőségétől, hanem annak alkalmazásától, valamint a felek magatartásától is függ.

A dolgozat zárásaként ezért az a következtetés vonható le, hogy a jövőbeni fejlődés iránya egyrészt a jogi eszköztár további bővítésében keresendő, másrészt abban is, hogy a meglévő eszközök miként képesek jobban igazodni a kapcsolattartási konfliktusok valós természetéhez. A gyermek legfőbb érdekének érvényesítése csak akkor valósulhat meg ténylegesen, ha a jog reagál a konfliktusokra és – amennyire lehetséges – hozzájárul azok megelőzéséhez és feloldásához is.

Végezetül kitérnék arra az idézetre, amelyet a tanulmány elején ismertettem. Amellett, hogy az élet minden területére általános érvényűnek tartom, a téma szempontjából is hatalmas jelentőséggel bír. Nézőpontom szerint a kapcsolattartás egyik serpenyőjében nagyon sok esetben egy elvesztett, megromlott házasság vagy élettársi kapcsolat, de mindenképpen egy hosszabb-rövidebb idei tartó emberi kapcsolat áll, a másikon pedig egy különélő szülő és a gyermeke közötti kapcsolat. Mérlegelés alá kell venni azt a kardinális kérdést, hogy az elveszett szülők közötti kapcsolat, vagy a még meglévő szülő-gyermek közötti kapcsolat a hangsúlyosabb? Az idézet útmutatást ad arra, hogy ez utóbbi a meghatározó.

Korántsem jelenthető ki biztonsággal, hogy a különélő szülő és gyermeke kapcsolatának fenntartását valóban jogi eszközökkel lehetne biztosítani. Vannak olyan helyzetek, amikor nem lehetséges a jogi rendezés, s ilyen esetben a gyermekért közösen felelősséget érző felnőtteknek egymás között lenne célszerű megállapodniuk egy olyan időpontban, amely mindenkinek megfelel, és olyan részletszabályokban, amely az ő kapcsolatuk sajátosságához igazodik. A jognak azonban az a feladata, hogy lekövesse az élet minden apró részletét, és azt keretek közé szorítsa, így törekednünk kell arra, hogy ezen elv mentén a jogkereső állampolgár a lehető legjobban szabályozott alkalmazandó jogot megtalálhassa a problémájára.

Nyilvántartási szám: DEENK/563/2026.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Gönczi Barbara
Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10080277

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (4)

1. **Gönczi, B.:** A kapcsolattartás végrehajtásának strukturális korlátai a bírósági modell első öt évében.
Gazdaság és Jog. közlésre elfogadva, 2026. ISSN: 1217-2464.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: B
2. **Gönczi, B.:** Imputability in the Judicial Enforcement of Contact Orders: the First Five Years of the Hungarian Model.
Studia Universitatis Babeş-Bolyai Iurisprudentia. "Accepted by Publisher", 2026. ISSN: 1220-045X.
3. **Gönczi, B.:** Bridging Jurisdictions: enforcing Access Rights Under the Brussels IIb Regulation.
Debreceni jogi műhely. 21 (1-2), 5-21, 2024. ISSN: 1787-775X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.24169/DJM/2024/1-2/1>
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: B
4. **Gönczi, B.:** A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás mint új nemperes eljárás.
In: Díjnyertes gondolatok: Tanulmányok a 35. OTDK Állam- és Jogtudományi szekciójának első helyezett szerzőitől. Szerk.: Szikora Veronika, Balogh Judit, Debreceni Egyetem, Debrecen, 47-68, 2021. ISBN: 9789634903307

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerint:

„B” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 2, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 2

A DEENK a Jelölt által a Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2026.08.27.

THE PURPOSE OF THE DOCTORAL DISSERTATION

“We have a choice: we can choose to focus on what we have lost, or on what we still have.”
(Edith Eva Eger: *The Choice*)

The fragility of human relationships perhaps becomes nowhere as sharply visible as when, following the breakdown of a relationship, the presence of another person can no longer be taken for granted. Contact is not merely a legal category, nor simply a set of deadlines, enforceable decisions and procedural acts; above all, it is also the intersection of human lives – mothers, fathers, grandparents and children, as well as relatives.

My doctoral dissertation starts from the recognition that the non-contentious procedure for the enforcement of a decision concerning contact goes beyond the sphere of technical application of the law. It is not solely about how a court decision can be enforced, but also about how the law can respond to the vulnerability of human relationships, the irreversibility of the passage of time, and the tension between legal rationality and emotional reality.

At the centre of the non-contentious procedure for the enforcement of contact there is usually a child whose life is – sometimes from the very beginning – divided between two households, two ways of life, and often the worlds of two or more adults who find it difficult to communicate with one another. In this situation, the task of the law is to try to preserve what can still be preserved.

This dissertation was prompted by the conviction that the specific nature of non-contentious proceedings represents both an opportunity and a risk. It is an opportunity to develop legal solutions that are faster, more flexible and more sensitive to the particular circumstances of a case; at the same time, it also entails a risk, since the rigidity of enforcement mechanisms may easily come into conflict with the emotional reality in which the persons concerned live. Here, the law inevitably enters the sphere of human conflicts, and through each of its decisions it shapes – even unintentionally – the quality of future relationships.

The purpose of the doctoral dissertation is not to provide an answer to every question, but to explore the legal and procedural dilemmas that arise in this field. The enforcement of contact is not simply a matter of whether a

decision is complied with, but also of the price at which compliance is achieved. Does legal coercion bring us closer to the true purpose of contact, or, on the contrary, deepen the conflict? Can the minimum degree of trust be preserved during enforcement without which contact becomes a mere formality? These questions are not merely matters of legal dogmatics; they are deeply human as well.

The thought of Edith Eva Eger is particularly important to me at the beginning of my research because it reminds me that the application of the law also consists of a series of decisions. A decision as to whether we direct our attention to what is missing or to what remains possible. A decision as to whether we interpret legal instruments in light of the grievances of the past or the opportunities of the future. Every stage of proceedings for the enforcement of contact embodies such decisions: on the part of the court, the authorities, the parents and, ultimately, the legal system itself. The fundamental question of whether the lost relationship between the parents or the still-existing relationship between parent and child should be given greater weight must be carefully considered. The quotation above provides guidance that the latter is decisive.

This dissertation has been written in the belief that law is more than a rigid system of rules. It provides room for preserving human dignity, for the genuine realization of the child's interests, and for the fundamental idea that relationships retain their value even when they have been damaged.

The preface does not seek to anticipate the professional conclusions of the dissertation. It merely provides a framework for the line of reasoning that runs throughout the dissertation. Despite its imperfections, the law is given an opportunity in this dissertation to connect rather than bring about final closure, thereby contributing to making the quality of family relationships in crisis more orderly and predictable.

BACKGROUND TO THE DOCTORAL DISSERTATION

The transformation of the traditional family model, the redefinition of the concept of family, and the growing importance of constitutional fundamental rights and personality rights have significantly transformed the structure of family law and pose serious challenges to both the legislature and the bodies applying the law.⁷ The realization and safeguarding of contact between a parent and his or her child is currently one of the most complex areas of family law, in which the legal rules conceal the most important human relationship between two persons.

The right and obligation of contact constitute a private-law legal relationship that raises issues of children's rights, human rights and constitutional law, and is closely connected with the child's personality development, emotional security and the formation of his or her identity. Contact therefore serves, beyond the legal dispute and conflict between the parents, the realization of the best interests of the child, a principle that has particular

⁷ Anna, SZENDRŐI – Nelli, VARGA, *The Place of Family Law in the Legal System – Theoretical Foundations and European Contexts*, Debrecen Legal Workshop, 2025/3–4, p. 185.

importance both in international conventions and in the Fundamental Law of Hungary and the domestic legal system.

The significance of this right becomes particularly pronounced in situations where family cohabitation ends and the parents no longer raise their child in the same household. As a result of the restructuring of family relationships, trends in divorce and the decline in marriages, the proportion of families in Hungary in which – at least temporarily – only one parent exercises parental responsibility has also increased. In this situation, the right of contact and the role of its enforcement mechanisms become more important.⁸

On 17 December 2019, the National Assembly adopted an Act⁹ that brought about a change in jurisdiction concerning the enforcement of decisions relating to contact with a child. As a result, since 1 March 2020, enforcement of contact may be initiated before the courts, instead of the guardianship authority, within the

⁸ Erika, FILÓ – Erika, KATONÁNÉ PEHR, *Children's Rights, Parental Responsibility and Child Protection*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015, p. 135.

⁹ Act CXXVII of 2019 on the Amendment of Certain Acts in Connection with the Establishment of Single-Level District Office Procedures

framework of non-contentious proceedings. The new rules are contained in Act CXVIII of 2017 on the rules applicable to civil non-contentious proceedings before the courts and on certain court non-contentious proceedings (hereinafter: Bpnt.), which was supplemented¹⁰, with effect from 1 August 2022, by rules concerning the enforcement of foreign decisions relating to contact, in order to ensure compliance with international law.

The subject is significant because of its frequent occurrence in society and its recurring nature among those concerned, potentially several times a month.¹¹ It is important to monitor judicial practice and the development of the rules, since there is a fundamental social interest in ensuring that the enforcement of contact is governed by a well-regulated and smoothly functioning procedure.

Accordingly, the dissertation seeks, among other things, to answer why a change in jurisdiction was

¹⁰ Act LXII of 2021 on International Judicial Cooperation concerning Parental Responsibility

¹¹ Orsolya, SZEIBERT, *Contact between the Child and the Separated Parent, with Particular Regard to the Practice of the Constitutional Court and the Ombudsman*, From: Barna Arnold, KESERŰ – Ákos, KÓHIDI (eds.), *Studies in Honour of Barnabás Lenkovics on the Occasion of His 65th Birthday*, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt. and the Faculty of Law and Political Sciences of Széchenyi István University, 2015, p. 485.

necessary and whether the new rules are capable of eliminating the shortcomings of the former system that may have prompted the legislative amendment.

The question arises whether, in light of judicial practice, the amendment fulfils the legislative objectives and whether new problems can be anticipated. A further question is whether the express designation of the district courts' jurisdiction may indicate that the legislature does not intend to apply the specific features of proceedings concerning personal status. Is there a difference between culpability and fault attributable to the party, and can a distinct concept of culpability in family law be identified? How should time-barred claims be interpreted, and can the time limit for initiating proceedings be shorter than 30 days? Is an application relating to proven costs a mandatory element of the application? What is the role of personal hearings: are they necessary or may they be entirely omitted? How should the measures be applied, and to what extent does the imposition of a substantial fine or the involvement of the police promote voluntary compliance? Can mediation be used in the proceedings? To what extent was reliance on the pandemic situation justified? What is the content of decisions concerning

contact, and are they sufficient, durable and sufficiently flexible? What types of cases have entered the second stage of the proceedings, and how frequent is the failure to comply voluntarily? How do the rules on the enforcement of decisions concerning contact relate to the rules on the enforcement of foreign decisions? Is there a legal mechanism beyond enforcement proceedings capable of ensuring the continuation of the relationship between the child and the non-resident parent in cases of persistently unsuccessful enforcement? Where are the limits of enforcement proceedings, and what further legal instruments are available if the non-contentious procedure does not bring about a substantive breakthrough?

RESEARCH METHODOLOGY

The dissertation undertakes a comprehensive examination of the legal nature, dogmatic characteristics and practical operation of the non-contentious procedure for the enforcement of contact, with particular regard to the development of judicial practice following the change in jurisdiction. The aim of the research is to explore the extent to which the current regulatory and law-enforcement environment is capable of ensuring the realization of the best interests of the child in the enforcement of contact. Answering the questions outlined above requires the combined application of several methods, which are presented below.

The examination of the non-contentious procedure for the enforcement of decisions concerning contact, which is the subject of the dissertation, lies at the intersection of several areas of law, as it simultaneously concerns the substantive rules of family law as well as procedural law, international law, European Union law, child protection and constitutional law.

The research aims, on the one hand, to explore and interpret the applicable Hungarian legal framework in

detail and, on the other hand, to analyse the practice of law application, with particular regard to the practical consequences of the change in jurisdiction that took effect on 1 March 2020 and the transfer of the proceedings to the courts.

This multifaceted scope of examination necessitates the parallel application of several research methods, which complement one another and ensure the most comprehensive possible analysis of the subject. The dissertation essentially applies a methodology combining legal-dogmatic and empirical elements, with a qualitative emphasis but also incorporating quantitative elements. Accordingly, alongside normative analysis, particular emphasis is placed on the case-study-based processing and systematization of judicial practice.

In Hungarian family law, the legal institution of contact and its enforcement may be regarded, according to some authors, as a neglected area of legal scholarship, since relatively little amount of professional literature can be found on the subject.¹² Nevertheless, the dissertation

¹² István, SZIGETI, *Proceedings for the Enforcement of a Decision Concerning Contact with the Child*, Jogi Fórum, 2023, available at: <https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2023/02/szigeti->

attempts to identify and critically analyse the most significant related literature, with particular attention to theoretical and practical issues concerning the realization of the best interests of the child.

The primary method of the research is classical legal-dogmatic (normative) analysis, aimed at the detailed exploration and systematization of the legal institution of contact and the non-contentious procedure for its enforcement. In this context, the following are examined in particular:

- the relevant provisions of the Family Law Book of the Civil Code,
- the provisions of the Bpnt. governing the enforcement of contact,
- the relevant provisions of the Fundamental Law, and
- the international and European Union legal framework.

The purpose of the legal-dogmatic method is to explore:

- within what conceptual framework the right and obligation of contact can be interpreted,

- how the principle of the “best interests of the child” appears at the level of individual norms,
- what specific features the non-contentious procedure has compared with contentious proceedings,
- how culpability, fault attributable to the party, and the specific features of family law can be interpreted independently (if they can be interpreted independently at all) in the proceedings.

The analysis of the rules is not merely descriptive but also critical: the research also seeks to examine the extent to which the regulatory framework is coherent and free of contradictions, the extent to which it serves the declared legislative objectives, and where difficulties arise in the application and interpretation of the law.

Historical analysis constitutes another important pillar of the research methodology. This involves reviewing the regulation of the enforcement of contact in earlier periods, with particular regard to the procedural rules applicable when the guardianship authority had jurisdiction. This makes it possible:

- to better understand the reasons for the legislative change,
- to identify substantive differences between the former and current regulations, and
- to identify the problems that led to the legislative amendment.

The historical approach also provides a basis for comparative legal analysis, in which the following are compared:

- the effectiveness of guardianship-authority and court proceedings,
- the duration of the proceedings,
- the nature and severity of the measures applied,
- and the practical effectiveness of enforcement.

One of the cornerstones of the dissertation is the analysis of judicial practice, through which the actual operation of non-contentious proceedings for the enforcement of contact is explored.

Within the framework of the research, the following are analysed in anonymized form:

- first-instance decisions of district courts,
- second-instance decisions of regional courts,

- decisions of the Constitutional Court and the Curia.

The purpose of the case analysis includes examining:

- how frequently enforcement is initiated,
- the grounds most frequently relied upon for initiating the proceedings,
- what legal consequences are applied (fines, police assistance, etc.),
- to what extent the proceedings result in actual voluntary compliance,
- the role played by personal hearings during the proceedings,
- how courts interpret concepts such as “culpability”, “fault attributable to the party”, “proven costs”, and “time-barred claim”, and
- the extent to which the best interests of the child appear in the proceedings.

The method of analysing judicial practice makes it possible to examine the extent to which legislative objectives are realized in practice and whether the procedure is genuinely capable of enforcing the child’s right to contact.

The empirical basis of the research is provided by court-file research, within which contact-related cases originating at the Debrecen District Court in 2020 and 2025 were reviewed. The purpose of the temporal comparison was to identify the initial experiences of enforcement practice, as well as changes, developments and possible stagnation observable in judicial decision-making and law application over the intervening five years.

The case numbers of the court proceedings cited in the dissertation are not individually indicated in the text; their complete list can be found in the bibliography. This is justified, on the one hand, by the heightened data-protection considerations applicable to cases involving minors and sensitive personal circumstances and, on the other hand, by the fact that the analysis aims to identify patterns of law application rather than reconstruct individual cases. Omitting the case numbers therefore does not affect the verifiability of the sources, while ensuring the professional coherence and readability of the text.

HYPOTHESES

The direction of the dissertation's investigation is determined by four interrelated hypotheses, which place at the centre the institutional consequences of the change in jurisdiction, the character of judicial practice, and the realization of the best interests of the child. These hypotheses are testable propositions formulated on the basis of the statutory environment, judicial practice and empirical experience, providing the structuring framework for the analysis throughout the dissertation.

The first hypothesis holds that transferring cases concerning the enforcement of decisions relating to contact to the courts has fulfilled the legislative expectations attached to the change. The change in jurisdiction, while representing an organizational restructuring, has also resulted in a qualitative shift in the level of procedural safeguards, the professional grounding of decisions and the predictability of the procedural framework. The judicial forum ensures more structured case management, more consistent application of legal interpretation and more deliberate use of procedural

instruments, which has also brought about a perceptible change in the handling of contact-related conflicts.

The second hypothesis starts from the premise that, in enforcement proceedings concerning contact, courts draw on their experience from contentious civil proceedings, particularly proceedings concerning personal status and family-law proceedings. Enforcement of contact does not appear as an isolated enforcement issue but is embedded in the broader context of family relationships. The judicial approach developed in personal-status cases, experience in dealing with conflictual family situations and knowledge of the specific features of evidence-taking contribute to courts assessing the parties' conduct and the actual implementation of contact in a complex manner during enforcement proceedings.

The third hypothesis holds that the best interests of the child become a substantive consideration in decision-making in proceedings for the enforcement of contact. In exercising their discretion, courts take into account the importance of the time factor, the impact of delays in the proceedings on the child, and the extent to which the decision adopted serves the long-term sustainability of contact. The hypothesis assumes that procedural

formalism does not become an end in itself but operates consistently with the protection of the child's interests.

The fourth hypothesis asserts that, in enforcement cases concerning contact, courts' legal interpretation goes beyond a narrowly literal interpretation and adopts a purpose-oriented approach. The decisions reveal consideration of the purpose of the legal institution, the legislative intention and the systemic interrelationships of the regulatory framework, with particular regard to the sustainability of contact and the effective realization of the child's interests. The hypothesis starts from the premise that the nature of this special type of procedure justifies an interpretation that gives priority to teleological and constitutional considerations.

In order to define the interpretive framework of the above hypotheses, it may also be anticipated that certain fundamental principles of procedural law will appear more strongly, particularly in the way in which they may presumably operate with greater intensity in non-contentious proceedings for the enforcement of contact. This specific type of procedure already displays features that suggest a departure from the classical logic of non-contentious proceedings, and these may be of particular

significance in examining the hypotheses of this dissertation.

With regard to the principle of disposition, it may be assumed that its classical conception, based on the autonomy of the parties, does not apply fully in this context. Although the initiation of the proceedings depends on the applicant's will, the subsequent course of the proceedings and the considerations relevant to decision-making are presumably no longer confined to the parties' right of disposition. This is presumably because contact is not merely part of the legal relationship between the parent entitled and the parent obliged to maintain contact and the parent exercising parental responsibility, but is an area directly affecting the child's development and therefore requiring enhanced protection. Accordingly, it may also be assumed that the best interests of the child appear as a priority consideration that may justify more active intervention by the court, potentially limiting the parties' autonomy.

In relation to the principle of party presentation, it may be assumed that a higher degree of judicial activity can be expected within the framework of non-contentious proceedings than in the classical non-contentious model.

It may initially be expected that the court will not rely solely on the parties' submissions but will play an active role in clarifying the facts and facilitating communication between the parties. In this context, the judge's role may partly acquire a mediatory character, so that practical conflict management also appears in the proceedings alongside decision-making. This may become particularly important where the parties' lack of cooperation directly or indirectly affects the child's interests.

In relation to the principle of concentration of proceedings, it may initially be assumed that its application is not limited to the requirement of expediting the proceedings, but is closely connected with the soundness of decisions as well. It is likely that, in contact cases, alongside the particularly important time factor, the court will continue to attach importance to establishing the truth, especially where the possibility of bad-faith conduct by the parties arises. Accordingly, it may be assumed that the court must strike a balance between conducting the proceedings in a concentrated manner and fully establishing the facts.

On the basis of the foregoing, it may provisionally be concluded that the non-contentious procedure for the

enforcement of contact demonstrates a specific, modified application of procedural principles. It may be assumed that the central role of the child's interests, the increased activity of the court, and the simultaneous presence of enforcement of rights and conflict management together produce a distinctive operational model.

The hypotheses formulated do not merely determine the direction of the investigation; they also foreshadow that the assessment of the non-contentious procedure for the enforcement of decisions concerning contact cannot be limited to normative considerations. The underlying premise of the hypotheses is that this specific type of procedure can only be fully understood if, alongside the analysis of the statutory framework, the actual operation of judicial practice is also examined.

Accordingly, the purpose of the subsequent chapters is, on the one hand, to present the individual legal institutions and, on the other hand, to explore how they operate in practice and to what extent they are capable of fulfilling the role assigned to them by the legislature.

The dual – dogmatic and empirical – approach also justifies the structural organization of the dissertation, which seeks to provide a comprehensive presentation

while following a deliberate logical progression. The structure of the dissertation therefore moves gradually from general, theoretical and normative foundations through a detailed analysis of the specific legal institution to an assessment of judicial practice, and finally to an examination of broader connections and future possibilities.

STRUCTURE OF THE DISSERTATION

STRUCTURE OF THE DISSERTATION

The first major unit of the dissertation presents the legal background underlying the enforcement of contact. The purpose of this chapter is to explore the multi-level normative system in which the right of contact is situated. The presentation of international, European Union and domestic legal norms building upon one another serves, beyond its descriptive character, to make clear that contact is not exclusively a matter of family law but a legal institution with relevance to fundamental rights and international law. The structure of the chapter proceeds from international law towards domestic regulation, following the hierarchy of legal sources and thereby also illustrating the guiding role of higher-level norms.

For the presentation of the statutory framework governing contact between a non-resident parent and his or her child, the dissertation must place particular emphasis on both substantive and procedural aspects of contact. This part is indispensable because the enforcement procedure can only be properly understood in light of the substantive and procedural rules. Presenting

the concept, purposes and forms of contact makes it possible to understand what must actually be enforced in the enforcement procedure. Particular emphasis is also placed in this chapter on the appearance of the best interests of the child, which serves as a fundamental principle running throughout the dissertation and as a recurring interpretive consideration in the subsequent chapters.

The central part of the dissertation is Chapter 2, which examines the new rules governing the enforcement of decisions concerning contact. The structure of this chapter deliberately follows the course of the proceedings, proceeding step by step through the individual stages of the non-contentious procedure. In addition to the rules currently in force, the guardianship-authority procedure is presented where relevant, together with comparative legal analysis. The chapter follows both a thematic and chronological logic, which assists the reader in understanding the procedural process.

The first subsections of Chapter 2 examine the framework of the legal institution in relation to jurisdiction and venue, as well as the conditions for initiating proceedings. These issues are placed at the beginning of

the chapter because they determine the basic conditions for conducting the proceedings and also shed light on the significance of the 2020 change in jurisdiction.

This is followed by a detailed analysis of culpability, which is one of the key problems of the dissertation. Examination of culpability has doctrinal significance and also plays a decisive role in judicial practice when decisions are made. This part of the chapter therefore examines the concept at theoretical, practical and special levels – for example, the practice developed during the state of emergency – while presenting its shortcomings and interpretive dilemmas.

The subsequent parts of the chapter address the time limits for initiating proceedings and the substantive and formal requirements of the application. The discussion of these issues draws attention to the formalized nature of the proceedings and shows how the specific features of non-contentious proceedings affect the effectiveness of the enforcement of rights. Examination of the time limits and formal requirements also provides an opportunity to assess legislative interventions and their effects.

Chapter 2 then addresses the taking of evidence. This part is of particular importance because contact cases are

characterized by the fact that evidence is often not based on classical, objective means, but on the parties' submissions, their conduct and factors relating to the child's situation. Personal hearings, the hearing of the child and expert evidence are presented in separate subsections, illustrating the limits within which evidentiary means can be applied in this unique type of procedure.

Following the discussion of evidentiary issues, the dissertation turns to the completion of the proceedings, addressing separately cases in which enforcement is ordered or refused, as well as the appearance of the child's interests in the reasoning. This subsection is of central importance because it is here that the possibilities afforded by the statutory framework meet judicial discretion.

The chapter then addresses the system of measures and the possibility of mediation. These parts go beyond narrowly procedural issues of non-contentious proceedings and concern alternative forms of conflict management and increasing the effectiveness of enforcement. Their placement at the end of the chapter is deliberate: these instruments influence the outcome and effectiveness of the proceedings and are therefore

logically connected to the stage following decision-making.

The next major chapter of the dissertation examines issues related to the enforcement of foreign decisions concerning contact. This chapter strengthens the European Union dimension of the dissertation and demonstrates the specific problems arising when contact is enforced in cross-border situations. Its placement follows the logic that, after a detailed presentation of the domestic procedure, the European perspective is introduced on a stable dogmatic and practical foundation.

The final chapter of the dissertation places the problem of unsuccessful enforcement at the centre. This chapter goes beyond classical legal analysis and seeks to answer what instruments are available where enforcement proceedings do not produce a result. In this way, the dissertation moves beyond the narrow dogmatic framework of enforcement rules and undertakes to examine the limits of the legal institution.

The order of the chapters is therefore not accidental but follows a consciously constructed logical structure. The dissertation proceeds from the general to the specific and then returns from the specific to broader, systemic

questions. This structure allows the reader first to become familiar with the normative and theoretical foundations of the legal institution, then to gain insight into its practical operation, and finally to obtain an overall picture of its limitations and possibilities for further development.

Overall, the structure of the dissertation serves the purpose of examining the issue of the enforcement of contact at several levels – from the perspectives of legal sources, legal dogmatics, procedural law and practice – thereby contributing to a deeper understanding of the legal institution and to the analysis and assessment of judicial practice.

DE LEGE FERENDA PROPOSALS

Following the detailed presentation of the rules governing the non-contentious procedure for the enforcement of decisions concerning contact, the dissertation assesses whether the change in jurisdiction introduced by legislative amendment and subsequent legal development have fulfilled the expectations attached to them. It also examines whether the hypotheses formulated at the beginning of the dissertation have been substantiated or, following analysis of the rules and judicial practice,

have been undermined. In addition, the proposals formulated during the research for the courts and for the legislature are summarized.

The change in jurisdiction concerning the enforcement of contact that took effect on 1 March 2020 did not merely constitute an organizational or administrative rearrangement; it also resulted in the strengthening of the legal institution's systemic position. The transfer from the jurisdiction of the guardianship authority to that of the courts clearly conveyed the message that the legislature regarded enforcement of contact as a matter requiring safeguards and having fundamental-rights relevance. This shift in perspective is particularly significant given that contact directly affects the child's personality development, emotional security and the formation of his or her identity.

In relation to the first hypothesis, it can therefore be stated that, because of the structured nature of judicial proceedings and the strengthening of procedural safeguards, a qualitative shift can be observed as a result of the change in jurisdiction. In my view, however, placing the enforcement of contact within a judicial framework does not in itself guarantee the realization of the best

interests of the child if the actual conduct of proceedings is entrusted to court secretaries working under a significant caseload and regarded as among the most burdened actors within the court system. Enforcement of contact is a special and sensitive subject matter and therefore requires increased empathy and allocation of time.

On the basis of my proposal, consideration should be given to a legislative solution that would place enforcement of contact within the jurisdiction of judges rather than court secretaries. Judicial proceedings would thereby provide an institutional framework appropriate to the importance of the cases, which could indirectly contribute to decisions regulating contact being better founded and more durable. This would not merely change the identity of the decision-maker but would also create an opportunity for greater professional specialization in contact cases and for a more comprehensive assessment of the child's individual circumstances. At the same time, its introduction could only be envisaged if appropriate personnel and organizational conditions were ensured, in particular a sufficient number of judges experienced in

family-law matters and an adjustment of the courts' caseload accordingly.

The current rules on initiating the non-contentious procedure for the enforcement of contact also show that the change in jurisdiction can be regarded as a positive development. The new regulation abolished the condition under the former guardianship-authority system that enforcement could be ordered only in the event of repeated non-compliance or inadequate compliance attributable to the party at fault; under the new procedure, a single breach of a decision may already provide grounds for ordering enforcement.

Another significant change in the regulation of the enforcement of contact was that the legislature replaced the former fault-based approach used in guardianship-authority proceedings with the concept of culpability. Whereas fault attributable to the party was expressly linked to a subjective standard and examined from case to case in light of the individual circumstances of the parties, culpability introduced a more objectivized standard based on conduct generally expected in the circumstances.

In my view, this change in the condition of liability introduced by the legislature points in the right direction.

The rules on culpability are capable of distinguishing purely emotional or communication conflicts from legally relevant conduct and thereby ensuring the rationality of enforcement proceedings. Examination of judicial practice also supports the conclusion that district courts consistently apply the standard of conduct generally expected in the circumstances and consciously narrow the scope of examination to actual violations. At the same time,

the research also showed that the correct and doctrinally sound application of culpability is incapable of addressing recurring, structural conflict situations, particularly in cases involving habitual litigants, where enforcement becomes routine and does not bring about a substantive change in the parties' cooperation.

The period of the state of emergency provided a further important lesson. It highlighted that the classical standard of culpability is not always suitable for situations in which the failure of contact is attributable to objective reasons beyond the parties' control. The judicial practice developed during the COVID-19 pandemic and the decisions of the Constitutional Court both demonstrated that, in such cases, realization of the best interests of the

child goes beyond an examination of culpability and that the consequences of the actual failure of contact must also be taken into account.

In my view, the current system of culpability provides an appropriate basis for deciding individual cases; however, its supplementation with instruments capable not only of sanctioning violations but also of contributing to the restoration of relationships is necessary for the comprehensive realization of the child's best interests.

On this basis, I consider it justified to further develop the regulation in a direction that goes beyond the classical logic of liability. First, a more differentiated system of instruments should be developed that distinguishes between isolated, less frequent violations and persistent failures of cooperation. Second, particularly in extraordinary circumstances, it would be appropriate to introduce compensatory solutions allowing missed contact to be made up even where the failure was not attributable to either party.

The time-limit rules governing the non-contentious procedure for the enforcement of contact reflect the legislature's deliberate effort to ensure a rapid and effective response to breaches of contact. The system

introduced by the Bpnt. – namely the combination of objective and subjective time limits, together with subsequent amendments, in particular the priority nature of the proceedings and the shortening of the time limit available where voluntary compliance fails – clearly reflects the time-sensitive nature of the child’s best interests.

In my view, the direction of the regulation is also correct in this respect, because it recognizes and gives priority to the fact that, in the field of contact, the passage of time is one of the key elements determining the success of the enforcement of rights and a prerequisite for maintaining the relationship between the non-resident parent and the child. At the same time, the research also showed that the formalistic practice of rejecting applications that developed in the initial period of 2020 – whereby the entire application was rejected because of an error in one part of the application – was not in every case consistent either with the purpose of the legal institution or with the interests of the child. Although legislative corrections and the development of judicial practice have partly remedied this, its application still cannot be regarded as fully uniform according to the lessons of the

cases examined in 2025. This experience partly qualifies the first hypothesis concerning the change in jurisdiction. Judicial proceedings undoubtedly provide a higher level of safeguards and a faster response, but a non-substantive approach may in some cases still hinder the effective realization of substantive rights. In light of this, I consider further clarification of the regulation justified, particularly the express provision in the Bpnt. for partial adjudication, which would make it possible for claims asserted after the time limit not automatically to render claims submitted within the time limit inadmissible without examination on the merits. In addition, professional guidance aimed at harmonizing judicial practice may be necessary so that the rules on time limits consistently serve the realization of the child's interests in the future.

Turning to further elements of the regulation, it can be established that the definition of the applicant's standing in court non-contentious proceedings has a dual nature. While the Civil Code defines the persons entitled to contact broadly in its substantive rules – including, beyond parents, grandparents and other persons emotionally attached to the child – the Bpnt. narrows this circle from a procedural perspective and makes standing to apply

conditional upon the person being specifically named as an entitled or obliged party in the decision to be enforced. In my view, this solution is justified because it ensures clear procedural boundaries and avoids an unlimited expansion of the circle of entitled persons.

The judicial practice examined confirms that enforcement proceedings primarily function as a means for the non-resident parent to enforce his or her rights and are also capable of enforcing contact obligations reciprocally. The research also showed that the diversity of life situations – particularly contact with grandparents, the situation of parents serving custodial sentences, or the role of third persons involved in contact – may give rise to tension between narrow procedural standing and actual family relationships. In such cases, an excessively rigid approach tied exclusively to the wording of the decision may make contact impossible, which is contrary to the child's interests. This suggests that, although the current regulation essentially provides an appropriate framework, it may be justified to refine it – either legislatively or at the level of law application – to permit a more flexible interpretation adapted to actual circumstances, particularly

regarding the role of assisting persons and the handling of extraordinary circumstances.

The more detailed regulation of the substantive and formal requirements of the application also clearly reflects the legislature's intention to make the procedure more structured, transparent and predictable. Compared with the former guardianship-authority practice, the Bpnt. defines the mandatory elements of the application more clearly, placing particular emphasis on the requirement of a specific and definite application. This approach serves the concentration of the proceedings, the precise delineation of the dispute and more effective judicial decision-making. In my view, this regulation reduces the risk that the parties will use enforcement proceedings to assert claims that in fact seek something else – for example, modification or re-regulation – and thereby promotes the functional clarity of the proceedings.

The possibility of using standard forms further strengthens this objective, as it guides the applicant through the necessary substantive elements in a structured manner and thereby significantly reduces problems arising from formal deficiencies. At the same time, a standard form can fulfil this function only if it is limited to the most

important data of the enforcement application – in particular, identification of the parties, identification of the decision to be enforced, the contact dates that were breached and a brief description of the breach – and does not require the applicant to fit substantive legal reasoning into predetermined categories. Its use should precisely serve to facilitate the enforcement of rights by parties acting without legal representation and to prevent dismissals resulting from formal errors.

The empirical examination of judicial practice, however, indicates that a strict interpretation of the requirement for a specific and definite application, in many cases according to the standards expected in contentious proceedings, may in practice become an obstacle to substantive enforcement of rights. In numerous cases, applicants presented the relevant facts in detail, accurately identified the missed contact dates and the unlawful conduct, yet their applications did not reach an examination on the merits because the operative part of the application had not been formulated normatively, in accordance with statutory categories.

The practice concerning the correction of deficiencies – which often consists merely of quoting statutory

provisions verbatim – is not always capable of providing genuine assistance to lay applicants in structuring their applications appropriately. This is particularly problematic in contact cases,

where the passage of time directly affects the continuation of the relationship between the child and the non-resident parent, meaning that delays in the proceedings or the failure to conduct a substantive examination may infringe the best interests of the child. This further qualifies the first hypothesis, because although the system of court non-contentious proceedings provides an overall more developed, structured and potentially more effective framework for enforcing contact, excessive emphasis on formal requirements may in certain cases still restrict the effective realization of substantive rights.

In light of the foregoing, I consider further refinement of the regulation and its application justified. First, stronger encouragement of the use of standard forms would be appropriate, potentially making them mandatory with respect to certain minimum data requirements, which could reduce the number of dismissals resulting from formal errors. Second, it may be necessary to harmonize

and make more comprehensible the practice concerning the correction of deficiencies, so that it does not merely reproduce statutory provisions but actually assists the applicant in formulating the operative part of the application appropriately. The research shows that the system is capable of fully realizing the best interests of the child only if formal requirements appear not as an obstacle but as an instrument for effective and rapid decision-making on the merits.

The further direction of legislative intervention and the conceptual dilemmas underlying it are also well reflected in the changing role of evidence in non-contentious proceedings for the enforcement of contact. The development of the regulation clearly aimed to open up the possibility of taking evidence while keeping it within narrow limits. The original regulation of the Bpnt. did not provide sufficiently clear guidance on the court's active role, which led to the application of the background rules of the Code of Civil Procedure and could therefore result in automatic decisions based on the applicant's requested passivity.

Subsequent amendments – in particular the express recognition of the possibility of taking evidence *ex officio*

and making it subject to the condition of necessity – sought to remedy these shortcomings and establish a more balanced evidentiary model that also takes the child's interests into account.

However, evaluation of the results of the empirical research shows that the legislative intention has been realized only to a limited extent in practice. Although courts have the possibility of ordering the taking of evidence *ex officio*, they used this possibility only exceptionally. The focus of evidence-taking remains on the parties' submissions and the documentary evidence they attach, while active judicial fact-finding – which is often decisive in family-law proceedings – is pushed into the background in enforcement proceedings. This practice is partly explained by the requirement for speedy proceedings and partly by the functional limitations of enforcement proceedings; at the same time, it means that the facts often remain only partially established.

This is directly connected with the dissertation's second hypothesis, according to which courts draw on their experience from family-law proceedings in non-contentious proceedings. On the basis of the practice examined, this assumption can be substantiated only in

part. Although certain elements – particularly the possibility of a personal hearing – formally appear, their actual use is rare and they do not become an integral part of the evidentiary process. Courts rather follow a restrained evidentiary model in which the active, conflict-exploring role known from contentious proceedings appears only exceptionally.

In my view, this situation makes it necessary to reconsider evidentiary practice further. The current regulation correctly seeks to preserve the speed of proceedings, but this must not come at the expense of substantive truth-finding. More conscious and frequent use of personal hearings may be particularly justified; based on the cases presented in the research, such hearings may serve not only an evidentiary function but also communication and conflict-management functions. In addition, the practical strengthening of the possibility of taking evidence *ex officio* would be desirable, particularly where the parties' submissions alone do not make it possible to reach a decision that adequately serves the child's interests.

A personal hearing may, beyond establishing the facts, also provide an opportunity to manage the conflict

between the parties, since the court can directly perceive the underlying reasons for the failure of contact and the parties' willingness to cooperate. This cannot, however, mean that the court assumes the role of a mediator: the conflict-management function may operate only in connection with, and within the framework of, the primary objective of the enforcement proceedings, namely ensuring the actual realization of contact.

The empirical research also revealed another particularly significant shortcoming. In practice, the child's views are not directly ascertained in enforcement proceedings at all. In none of the cases examined was the child personally heard or otherwise directly involved, meaning that the courts based their decisions exclusively on the parties' submissions and documentary evidence submitted by them, which was often extensive but necessarily subjective. As a result, the child's position appears only indirectly, through the parents' narratives, which may distort the establishment of the facts.

The non-contentious nature of enforcement proceedings and the legislature's intention to limit evidence-taking cannot, in themselves, justify completely disregarding the child's views. The requirement for a

speedy and effective procedure cannot mean that decisions are taken without establishing relevant factual elements, particularly the child's own position. This is especially problematic in recurring, serial enforcement cases where the persistent failure of contact may presumably be attributable to the child's attitude, emotional state or even influence by others.

In my view, therefore, in addition to increasing the number of personal hearings, the child's hearing should be consciously encouraged, at least by expressly requiring consideration of whether it is necessary. Direct involvement of the child – with appropriate safeguards – need not prolong the proceedings; on the contrary, it may promote their effectiveness and contribute to making enforcement proceedings an instrument capable of genuinely resolving contact.

Overall, it can be established that the discrepancy between the regulation and practice of evidence-taking is one of the most critical points of the enforcement procedure for contact. The framework created by the legislature – subject to the correction described above – could support a balanced evidentiary model centred on the child's interests, but its actual implementation at the level

of law application is not yet complete. The direction of further development therefore need not necessarily be another normative intervention, but rather a more conscious and consistent application of the existing instruments.

The completion of enforcement proceedings and the criteria governing judicial decision-making have also moved in a positive direction under the new procedure, as reflected in the consistent application of immediate enforceability and the clearer structuring of the decision-making mechanism. The court orders enforcement directly by an order, excluding the suspensive effect of an appeal, which reflects the time-sensitive nature of contact mentioned repeatedly above. Nevertheless, according to the practice examined, the formal enforceability of decisions does not in every case result in the actual and lasting realization of contact, further demonstrating the limitations of legal instruments.

Analysis of the reasoning of court decisions shows that the best interests of the child appear with substantive content in most cases. Courts assess not only the actual realization of contact but also its quality and its impact on the child's emotional and psychological state. This

approach supports the fundamental substantiation of the third hypothesis, since the child's interests are realized not only at the level of principle but also as a consideration in the assessment of specific cases. At the same time, practice is not completely uniform. In some cases, decisions rely more heavily on a narrower, formal interpretation of the statutory conditions, which partly limits the intensity with which the third hypothesis is realized.

Cases in which enforcement is refused illustrate particularly well the duality of judicial discretion. On the one hand, a purpose-oriented approach can be observed that gives priority to the actual functioning of contact and the child's interests; on the other hand, there is also a strongly formalized legal interpretation focusing on a strict examination of the statutory conditions. This duality supports the partial substantiation of the fourth hypothesis. An interpretation taking into account the purpose of the legal institution can be identified in practice, but its generalization cannot yet be regarded as complete.

The amendments concerning the suspension of enforcement proceedings – in particular the increased consideration of the wishes of a child who has reached the age of fourteen and the clarification of the wording of the

provision – clearly reflect the strengthening of a child-centred approach. Greater clarity of the regulation increases legal certainty and predictability while creating an opportunity for substantive conflict management. In my view, this change reinforces the fundamental starting point running throughout the dissertation: enforcement proceedings cannot be understood solely as a coercive mechanism, but as a system of instruments in which the child's interests and autonomy play an increasingly prominent role.

The system of measures applicable in the second stage of the proceedings also clearly demonstrates the shift in legal-policy approach underlying the change in jurisdiction. Whereas the guardianship-authority procedure was fundamentally based on a supportive and preventive logic, the court non-contentious procedure introduced a clearly stronger system of coercive instruments. The regulation became more differentiated, and the legislature's objective was to establish a set of instruments capable of responding more effectively to the failure of voluntary compliance.

At the same time, the changes shifted the emphasis of enforcement proceedings from conflict management

towards compelling compliance with obligations. The results of the empirical research also show that, despite the stricter and broader range of instruments, the legislative objectives are realized only in part in practice. Courts are notably restrained in applying the measures, particularly the most serious interventions, such as police assistance. Although fines appear in practice, they are generally not used as the primary instrument but as a “second step” in cases of repeated violations. This tendency indicates that, despite the available instruments, courts continue to balance enforcement and the protection of the child’s interests cautiously.

This area also presents a nuanced picture from the perspective of the second hypothesis. The conflict-management and comprehensive approach known from family-law proceedings appears only to a limited extent in the application of measures. Although the legal institutions could be suitable for differentiated treatment of the deeper dynamics between the parties, practice is rather formalized and restrained. In many cases, the application of measures is not based on a consistent, consciously constructed strategy but takes place on an ad hoc basis, adapted to the specific case. As a consequence,

enforcement proceedings are often unable to resolve conflicts between the parties on a lasting basis, which may lead to repeated proceedings.

In my view, the application of the principle of graduality and giving it practical substance is a particularly important issue. Although legal interpretation clearly emphasizes the requirement of graduality, a consistently structured “step-by-step” system of sanctions is not always visible in practice. It would be justified to develop a more deliberate law-enforcement practice that follows a clear order and logic in applying the measures, with the individual instruments building upon one another to promote compliance with the obligation.

The research also clearly points to the limitations of fines and police assistance. The deterrent effect of a fine does not always materialize, particularly where its amount is not adjusted to the financial circumstances of the obliged party, while police assistance – although formally available – is justified only within an extremely narrow range in view of the child’s interests. When determining the amount of the fine, it may therefore be justified to give greater consideration than at present to the obliged party’s financial and income situation so that the sanction is both

proportionate and genuinely deterrent. This assessment should not, however, require the non-contentious proceedings to become a full-scale investigation of assets; as a general rule, the obliged party's declaration on this matter could be sufficient, and only in disputed or exceptional cases would the collection of further data be justified. All this also indicates that coercive instruments alone cannot resolve contact conflicts and that their effectiveness depends heavily on the specific circumstances of the case.

Overall, it can be concluded that, at the normative level, the system of measures may be capable of promoting the enforcement of contact, but its effectiveness is limited in practical application. Further development therefore does not necessarily lie in introducing additional sanctions, but in applying the existing instruments more consciously and in a more differentiated manner and supplementing them with solutions – such as mediation or instruments supporting communication – capable of addressing the deeper causes of conflicts between the parties.

Mediation has a specific supplementary role in proceedings for the enforcement of contact. While the

proceedings are fundamentally based on a coercive logic, mediation offers the possibility of consensual conflict management. The legislature deliberately reflects this duality, particularly through the rules relating to the expression of the wishes of a child who has reached the age of fourteen, under which the further course of enforcement is expressly linked to the use of mediation. This clearly indicates that, in certain circumstances – particularly in matters affecting the child’s autonomy – enforcement of rights may be achieved not exclusively through coercion but through restoring communication between the parties.

The practice examined also shows, however, that the effectiveness of mediation is highly conditional. Although a significant proportion of contact conflicts can be traced to communication problems and mediation may be particularly suitable for addressing them, it can achieve only limited results in severely deteriorated relationships. In my view, mediation should therefore appear as an instrument to be applied in a differentiated manner. It may primarily be effective in cases where a minimum level of cooperation still exists between the parties, whereas in persistently conflictual situations the emphasis should

rather be placed on re-regulating contact or on other forms of intervention.

The enforcement of foreign decisions concerning contact has an additional dimension compared with the domestic system, since, alongside the application of national procedural rules, the framework established by EU law – in particular the Brussels IIb Regulation – must also be taken into account. One of the most significant innovations of the regulation is the abolition of *exequatur*, allowing contact decisions issued in another Member State to be enforced directly, without a separate declaration of enforceability. This significantly accelerates enforcement, while also placing increased responsibility on national courts, since they must assess the child's current situation during enforcement.

The domestic regulation – particularly through the amendments to the Bpnt. – incorporates the rules of the regulation into Hungarian law while preserving the basic structure of enforcement proceedings and introducing specific safeguards. One example is the possibility of suspending or terminating enforcement where enforcement of the decision would entail a serious risk to the child. This clearly demonstrates the dual objective of

the regulation: on the one hand, to ensure the effective cross-border enforcement of decisions and, on the other hand, to maintain the child-centred approach that remains the primary point of reference during enforcement.

Following the examination of the enforcement of domestic and foreign decisions concerning contact, the dissertation also considers what other possibilities are available within the legal system in cases where enforcement of contact is persistently unsuccessful. The legislature responds through several mutually reinforcing mechanisms, with family-law instruments taking priority. The most child-centred solution is substantive re-regulation of contact, which is possible under the Civil Code and, where necessary, may be accompanied by a restructuring of parental responsibility arrangements.

Where family-law instruments also fail to produce a result, the legal system permits further – more exceptional – responses. These include enforcing liability for damages, the limited possibilities for asserting personality-rights claims, and, as a last resort, criminal-law intervention, in particular the offence of obstructing contact under the Criminal Code. These instruments, however, serve not to restore the relationship but to sanction unlawful conduct,

and their use is therefore justified only as an ultima ratio. Overall, the logic of the system is clear: the emphasis is on restoring cooperation and finding the solution that best serves the child's interests, while repressive instruments come to the fore only when all other possibilities have been exhausted.

CONCLUDING REMARKS

In formulating the concluding remarks of the dissertation, it is necessary to return to the fundamental question already raised in the preface: whether the non-contentious procedure for the enforcement of contact is capable of fulfilling the role expected of it by both the legislature and the application of the law, namely whether it can serve as a genuine instrument for maintaining and restoring the relationship between the child and the non-resident parent and preserving its quality.

The interpretive framework opened by the quotation from Edith Eva Eger – drawing attention to the possibility of choosing between loss and what remains of value – acquires particular significance in light of the results of the research. In this context, the law is a decision-making mechanism whose every element – from regulation to individual judicial decisions – influences what remains for the parties, and particularly for the child, from a broken family relationship, or how the absence of a family relationship in the traditional sense and the problems arising from it can be addressed.

The thought quoted at the beginning of the dissertation – which captures the institution of contact not only as a legal construct but also as a living system of human relationships – runs throughout the entire dissertation. The analysis consistently demonstrated that proceedings for the enforcement of contact have a dual nature. They are at once a constrained, formalized legal mechanism and a setting for dealing with life situations that are deeply human and often burdened by conflict, in which the law is only partially capable of offering a genuine solution. The proposition underlying the dissertation – that there is necessarily a tension between legal regulation and real-life circumstances – has been confirmed by the results of the research.

The regulation of the enforcement of decisions concerning contact has undergone significant development in recent years. The legislature clearly sought to create a more effective, faster and at the same time more differentiated system of instruments than the former guardianship-authority model. The introduction of court non-contentious proceedings, together with EU regulation ensuring the free movement of decisions in the international dimension, is intended to ensure that contact

can actually take place. However, progress at the normative level is not always accompanied by an equivalent increase in practical effectiveness. The picture emerging from the cases examined shows that the application of legal instruments often reacts to established conflicts rather than being capable of substantively resolving them.

The examination of evidence, measures and enforcement mechanisms all showed that the courts' room for manoeuvre is limited in a specific manner. The framework of enforcement proceedings does not allow the substantive content of the legal relationship to be reconsidered, so the court is essentially confined to enforcing an existing decision. Consequently, evidence-taking is also more limited, and the speed of the proceedings often comes at the expense of a deeper establishment of the facts. The normative recognition of the possibility of taking evidence *ex officio* is an important step forward, but it is applied cautiously in practice. Similarly, personal hearings – which could be suitable for easing conflicts – occur only exceptionally, even though their potential significance is clearly apparent from the cases examined.

With regard to the application of measures appearing in the second stage of enforcement proceedings – particularly fines and police assistance – the conclusion can likewise be drawn that their effectiveness is limited. The measures may signal unlawful conduct and, in certain cases, have a deterrent effect, but they are not suitable for addressing deeper conflicts between the parties. The particularity of contact cases lies in the fact that the violation often does not stem from a single act but from persistent communication and emotional difficulties. Addressing these goes beyond the scope of classical enforcement instruments.

This insight becomes particularly important in cases of unsuccessful enforcement. The dissertation has shown that, in such cases, the legal system necessarily “changes level”: family-law re-regulation takes the place of enforcement mechanisms, and in extreme cases other branches of law – such as damages, personality-rights or even criminal-law instruments – take over. Although this multi-layered system of responses allows for differentiated intervention, it also demonstrates that enforcement proceedings cannot in themselves be

regarded as a closed and sufficient framework for resolving the problem.

The significance of the international dimension of the subject must also be emphasized. In cross-border cases, cooperation between legal systems and mutual trust play a key role. The new EU regulation has clearly moved in the direction of greater effectiveness, but the emphasis placed on the best interests of the child also indicates that enforcement cannot disregard them. The child's interests are a dynamic category requiring interpretation at every stage of the proceedings and which, in a given case, may even justify limiting enforcement.

One of the most important lessons of the dissertation is that dealing with contact conflicts cannot be reduced to a purely legal issue. Although legal regulation provides an indispensable framework, genuine resolution of conflicts often depends on non-legal instruments – above all, restoring communication and the parties' willingness to cooperate. In this context, mediation is of particular importance, as it may bridge the gap between formal proceedings and the parties' actual needs. Mediation is not a universal solution either, since its effectiveness depends

to a great extent on the parties' attitudes and the nature of the conflict.

It is particularly important to emphasize that the research remained conscious throughout of the systemic position and functional limitations of enforcement proceedings. The primary instrument for substantively regulating contact is not enforcement but proceedings for the modification of the decision concerning contact, which provide an opportunity to establish new arrangements adapted to changed circumstances and serving the child's interests as effectively as possible. Enforcement proceedings, by contrast, necessarily operate within narrower boundaries; their task is not to re-regulate the legal relationship but to enforce an existing decision. Consequently, enforcement is not capable of remedying on its own the structural problems underlying contact conflicts, nor can it be expected to take over the function of family-law proceedings.

In my view, however, this does not preclude enforcement proceedings from placing greater emphasis, within their own framework, on managing conflicts between the parties. The results of the research show that the failure of enforcement often stems precisely from the

fact that the parties' cooperation problems remain untouched. If the court – for example, through more conscious use of personal hearings, encouraging communication or directing the parties towards mediation – gave greater scope to exploring and alleviating conflicts, enforcement would have a greater chance of becoming effective not merely formally but in practice as well. This approach would not mean reinterpreting the function of enforcement proceedings, but recognizing that the effectiveness of legal coercion is closely connected with the development of the underlying human relationships.

Returning to the thought formulated at the beginning of the dissertation, it can be established that, beyond the issue of enforcing rights, the enforcement of contact is a sensitive area where law, human relationships and the interests of the child intersect. The law can provide frameworks, encourage and sanction, but it cannot by itself replace cooperation and trust. The effectiveness of enforcement of contact therefore ultimately depends not only on the quality of the regulation but also on its application and the conduct of the parties.

As a conclusion to the dissertation, it can therefore be stated that future development lies, on the one hand, in

further expanding the legal toolkit and, on the other hand, in ensuring that existing instruments can better adapt to the real nature of contact conflicts. The best interests of the child can only be genuinely realized if the law responds to conflicts and – to the extent possible – contributes to preventing and resolving them.

Finally, I would like to return to the quotation presented at the beginning of the dissertation. In addition to considering it generally applicable to all areas of life, I regard it as highly significant in relation to the subject. In my view, one side of the scales in contact cases very often contains a lost or deteriorated marriage or partnership, or in any event a human relationship that lasted for a shorter or longer period, while the other contains the relationship between a non-resident parent and his or her child. The fundamental question must be weighed as to which is more important: the lost relationship between the parents or the still-existing relationship between parent and child. The quotation provides guidance that the latter is decisive.

It cannot by any means be stated with certainty that the relationship between a non-resident parent and his or her child can in fact be maintained through legal means. There are situations in which legal regulation is not possible, and

in such cases it would be appropriate for the adults who share responsibility for the child to agree among themselves on a time that suits everyone and on detailed arrangements adapted to the specific nature of their relationship. The task of the law, however, is to follow every detail of life and place it within a framework; therefore, in accordance with this principle, we must strive to ensure that persons seeking legal remedies can find the best-regulated applicable law for their particular problem.

Registry number: DEENK/563/2026.PL
Subject: PhD Publication List

Candidate: Barbara Gönczi
Doctoral School: Géza Marton Doctoral School of Legal Studies
MTMT ID: 10080277

List of publications related to the dissertation

Articles, studies (4)

1. **Gönczi, B.:** A kapcsolattartás végrehajtásának strukturális korlátai a bírósági modell első öt évében.
Gazdaság és Jog, közlésre elfogadva, 2026. ISSN: 1217-2464.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: B
2. **Gönczi, B.:** Imputability in the Judicial Enforcement of Contact Orders: the First Five Years of the Hungarian Model.
Studia Universitatis Babeş-Bolyai Iurisprudentia. "Accepted by Publisher", 2026. ISSN: 1220-045X.
3. **Gönczi, B.:** Bridging Jurisdictions: enforcing Access Rights Under the Brussels IIb Regulation.
Debreceni jogi műhely. 21 (1-2), 5-21, 2024. ISSN: 1787-775X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.24169/DJM/2024/1-2/1>
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: B
4. **Gönczi, B.:** A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárás mint új nemperes eljárás.
In: *Díjnyertes gondolatok: Tanulmányok a 35. OTDK Állam- és Jogtudományi szekciójának első helyezett szerzőitől. Szerk.: Szikora Veronika, Balogh Judit, Debreceni Egyetem, Debrecen, 47-68, 2021. ISBN: 9789634903307*

**By the directives of HAS Committee on Legal and Political Sciences:
Publications in periodicals level „B”: 2, related to the dissertation: 2.**

The Candidate's publication data submitted to the Tudóstér have been validated by DEENK on the basis of the Journal Citation Report (Impact Factor) database.

27 August, 2026